

OPIKELUHUOLTOSUUNNITELMA NOKIA

Sisällys

OPIKELUHUOLTOSUUNNITELMA NOKIA	1
Johdanto	3
1. Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoolltopalveluista	4
2. Kouluyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi	6
Välittävä toimintakulttuuri	6
Yhteisöllisen opiskeluhoollon tavoitteet lyhyesti:	6
Yhteisöllinen opiskeluhoollto koostuu mm. seuraavista asioista:	7
Yhteisöllinen opiskeluhoolltoryhmä työrukkasena	7
Koulun yhteisöllisen opiskeluhoolltoryhmän tehtävät:	7
3. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoollto)	8
Varhainen tuki koulun arjessa ja oppilaan tukeminen	8
Ammattilaisten välisestä keskustelusta ja konsultaatiosta	11
Suostumus asian käsittelyyn	11
Yksilökohtainen opiskeluhoolltoprosessi käynnistyy	12
Systeeminen koulupalaveri	12
Opiskeluhoollon muistion laatiminen	14
Tiedonsaanti opiskeluhoolltoasioissa	14
4. Yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän perheidensä sekä koulussa työskentelevien ja muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa	15
Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö	15
Iltapäivätoiminnan palveluntuottajien kanssa tehtävä yhteistyö	15
Terveys- ja sosiaalihoolltopalveluiden kanssa tehtävä yhteistyö	15
Seurakunnan kanssa tehtävä yhteistyö	16
Poliisin kanssa tehtävä yhteistyö	16
Koulunuorisotyö	16
5. Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma	20
A. Kiusaamisen vastainen toiminta	20
Johdanto	20
Ennaltaehkäisy	20
Puuttuminen	21
Selvittely ja seuranta	22
Lastensuojelu, poliisi ja sovittelu	24
Kurinpito- ja puuttumiskeinot	24
Kirjaaminen	25

B. Kriisisuunnitelma	25
Kriisin tai uhan ilmeneminen.....	25
Toimenpiteet ja vastuut	26
Tiedottaminen.....	26
Oppilaan kuolema.....	27
Opettajan tai työntekijän kuolema.....	27
Itsetuhoinen nuori	27
KÄYTÄNNÖN OHJEITA.....	30
C. Lapsen tai nuoren väkivaltainen käytös varhaiskasvatuksessa tai koulussa	34
Ennakointia ja toimintamalleja	34
Tilanteet, joissa väkivallan uhka on jollakin tavalla ennakoitavissa.....	34
Vaarojen- ja riskien arviointi	34
Asiakaskohtainen turvasuunnitelma	35
Suojaaminen ja rajaaminen	35
Koulupäivän keskeyttäminen.....	37
Esiopetusajan keskeyttäminen	37
Jälkikäsitteily	38
Ennalta-arvaamattomat tilanteet.....	40
Koulunkäyntikykyisyyteen liittyviä toimenpiteitä	40
<i>Sairausloma - kun taukoa koulunkäynnistä tarvitaan enemmän.....</i>	<i>41</i>
Koulutukset.....	41
Konsultoinnit – apua arjen hallintaan	45
Ilmoitusvelvollisuus – milloin ja minne?.....	46

Johdanto

Tässä suunnitelmassa kuvataan Nokian kaupungin opiskeluhuollon järjestämistä perusopetuksessa ja Nokian lukiossa. Opiskeluhoitosuunnitelma on laadittu yhteistyössä kaikkien koulujen kanssa. Se perustuu voimassa olevaan lainsäädäntöön kuten opiskeluhoitolakiin ja opetussuunnitelman perusteisiin. Lisäksi se huomioi Nokian kaupungin sivistyspalveluiden strategiset tavoitteet. Suunnitelmassa sanalla oppilas viitataan lukion osalta opiskelijoihin.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma tukee koulujen sitoutumista oppilaiden hyvinvointiin ja kasvuun. Suunnitelma perustuu vahvaan käsitykseen, että lasten ja nuorten oppiminen ja hyvinvointi ovat kiinteästi yhteydessä toisiinsa. Tarjoamalla laadukasta opetusta, monipuolisia ja riittäviä opiskeluhoitojen palveluita ja rakentamalla koulujen yhteisöllistä toimintakulttuuria, voimme varmistaa, että jokainen oppilas saavuttaa parhaan mahdollisen potentiaalinsa.

Nokian kaupungin kaikissa kouluissa on tavoitteena tarjota oppilaille turvallinen ja kannustava oppimisympäristö, jossa jokainen oppilas tuntee itsensä arvostetuksi ja hyväksytyksi. Tässä suunnitelmassa esitellään opiskeluhoitotyön keskeiset periaatteet, vastuut ja käytännöt. Se sisältää myös toimenpiteitä ennaltaehkäisevän ja varhaisen tuen tarjoamiseksi oppilaille. Haluamme, että jokainen oppilas voi turvallisesti ja tuettuna kehittyä oppijana ja yksilönä.

1.Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

	Perusopetuksenoppilaiden määrä 1.6.2023	Tehostettu tuki	Erityinen tuki	1.6.2019 jälkeen Suomeen muuttaneet perusopetuksen oppilaat	S2 opiskelijat	Valmistavan opetuksen oppilaiden lukumäärä. Huom: Ei sisälly sarakkeen B lukumääriin.
Alhoniityn koulu	344	36	113	0	13	0
Emäkosken koulu	524	63	39	0	4	0
Harjuniityn koulu	911	163	60	2	14	0
Kankaantaan koulu	408	59	40	1	13	2
Koskenmäen koulu	462	82	34	0	11	1
Linnavuoren koulu	91	13	1	0	2	0
Myllyhaan koulu	287	61	36	2	9	8
Nokianvirran koulu	596	95	80	0	16	18
Nokia-Viholan koulu	379	52	31	0	1	2
Siuron koulu	84	18	2	0	0	0
Taivalkunnan koulu	16	2	1	0	0	0
Tervasuon koulu	77	4	1	0	0	0
Tottijärven koulu	77	11	3	0	1	0
Vahalahden koulu	23	5	4	0	0	0
Yhteensä	4279	664	445	5	84	31

Koulu	Terveydenhoitaja	Koulukuraattori	Koulupsykologi	Koululääkärit
Alhoniityn ja Rajasalmen koulu	Vuorela Sanna-Maija 5	Jutila Sanna 3	Raitanen Ronja 2	1
Emäkosken koulu	Vuorenmaa Heli 5	Arosarka Sari 4,75		1
Harjuniityn koulu	Järviö Enni 5, Rantanen Nina 5	Mia Frisk 4, Kiviranta Amanda 4	Frantsi Roosa 3, Kettunen Eeva 3	2
Kankaantaan koulu	Jokivuo Kaarina 5	Kunnas Maiju 2,5	Raitanen Ronja 1, Rusanen Hannele 1	1
Koskenmäen koulu	Hokkanen Hanna 5	Mikkola Mikko 3	Kettunen Eeva 2	1
Linnavuoren koulu	Vuorela Sanna-Maija (sis.Alhoniitty)	Kiviranta Amanda 0,5		
Myllyhaan koulu	Virta Anna 5 p	Jutila Sanna 2	Raitanen Ronja 2	1
Nokian lukio	Ojala Sanna 5	Juuti Kaisa 5 (TREDU 4, lukio 1) Mia Frisk 1 (lukio)	Frantsi Roosa 2, Kettunen Eeva 2, Yli-Peltola Eeva 5 (TREDU 4, lukio1)	1
Nokianvirran koulu	Kuparinen Anu 5	Koivuniemi Eeva 4,75	Rusanen Hannele 4	1
Nokia-Viholan koulu	Härkönen Miia 5	Kunnas Maiju 2,5 (Nokia), Mikkola Mikko 1 (Vihola)		1
Siuron koulu	Virta Anna (sis Myllyhakaan)	Kiviranta Amanda 0,5		
Taivalkunnan koulu	Härkönen Miia (sis. Nokia-Viholaan)	Arosarka Sari 0,25		
Tervasuon koulu	Hokkanen Hanna (sis.Tervasuon)	Mikkola Mikko (sis Koskenmäkeen)		
Tottijärven koulu	Virta Anna (sis Myllyhakaan)	Mikkola Mikko 1		
Vahalahden koulu	Jokivuo Kaarina (sis Kankaantaka)	Koivuniemi Eeva 0,25		

	11 terveydenhoitajaa + elokuussa 1 lisää täydentämään resursointia	8 kuraattoria + elokuussa aloittava 40% kuraattori	5 koulupsykologia	Koululääkäreiden lukumäärä vaihtelee
Yhteensä				

Taulukko täytetty 19.6. tiedon mukaan.

Nimen perässä työpäivät viikossa kyseisellä koululla.

2. Kouluyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi

Yhteisöllinen opiskeluhuolto on osa kaikkien peruskoulujen ja lukion toimintakulttuuria, joilla edistetään yhteisöllisyyttä, oppilaiden osallisuutta, oppimista, hyvinvointia ja terveyttä. Tässä luvussa kuvataan Nokian perusopetuksen ja lukiokoulutuksen yhteisöllistä opiskeluhuoltoa. Sanalla oppilas tarkoitetaan lukiokoulutuksen osalta opiskelijoita.

Välittävä toimintakulttuuri

Opiskeluhoolto kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville työntekijöille. Opiskeluhuollon tulisi olla ensisijaisesti ennaltaehkäisevää koko kouluyhteisön hyvinvointia tukevaa yhteisöllistä opiskeluhooltoa. Opiskeluhoolto luo kouluyhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle.

Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa. Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä opiskeluhuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennaltaehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Yhteisöllisen opiskeluhuollon tavoitteet lyhyesti:

- Kouluyhteisön ja oppilasryhmien hyvinvoinnin parantaminen
- Kouluympäristön terveellisyden, turvallisuuden ja esteettömyyden parantaminen
- Oppilaiden ja huoltajien osallisuuden edistäminen
- Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen

Yhteisöllinen opiskeluhoolto koostuu mm. seuraavista asioista:

- Tunne- ja vuorovaikutustaitojen edistäminen
- Ryhmien toiminnan kehittäminen
- Kiusaamista, häirintää ja väkivaltaa ehkäisevät toimet
- Poissaolojen ehkäisy
- Hyvinvointia tukeva koulutyön järjestäminen
- Terveellisten elintapojen edistäminen
- Kouluympäristön terveellisyys ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja tarkastaminen
- Oppilaiden ja huoltajien osallisuuden edistäminen
- Yhteistyö lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi

Yhteisöllinen opiskeluhooltoryhmä työrukkasena

Koulun yhteisöllistä opiskeluhooltotyötä suunnittelee, toteuttaa, kehittää, ja arvioi yhteisöllinen opiskeluhooltoryhmä, jonka kokoonpano ja toimintaohjeet sekä lukuvuoden yhteiset tavoitteet on kirjattu koulujen lukuvuosisuunnitelmaan. Se laatii koulukohtaisen opiskeluhooltosuunnitelman yhteistyössä koulun henkilökunnan, opiskeluhoollon toimijoiden, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Opiskeluhooltosuunnitelma on osa koulun lukuvuosisuunnitelmaa.

Yhteisöllisen opiskeluhooltoryhmän puheenjohtajana toimii rehtori tai hänen asettamansa henkilö. YOHR:n jäseniä voivat olla rehtori, apulaisrehtori, yläkouluissa ja lukiossa oppilaanohjaajat sekä opettajien, henkilökunnan, koulukuraattori- ja koulupsykologipalveluiden sekä kouluterveydenhuollon ja koulunuorisotyön edustajat. Koulun yhteisöllisen opiskeluhooltoryhmän kokoonpano määritellään lukuvuosittain tehtävässä opetussuunnitelmaan perustuvassa suunnitelmassa.

Opiskeluhooltoryhmä sopii syksyn alussa lukuvuotensa kokousaikataulut. Hyvä kokoustahti on esimerkiksi kerran kuukaudessa, jotta koulussa esiintyvien ilmiöiden seuraaminen on ajantasaista.

Vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa järjestetään niin sanottu laajennetun yhteisöllisen opiskeluhooltoryhmän kokous, johon voidaan kutsua opiskeluhooltoryhmän lisäksi huoltajaedustajia, oppilasedustajia, muita opettajaedustajia, muita henkilökunnan edustajia, asiantuntijoita sekä viranomaisia, kuten nuorisotoimen edustaja. Koollekutsujana toimii puheenjohtaja. Kokouksesta laaditaan muistio, johon kirjataan kokoukseen osallistujat, käsitellyt asiat, sovitut toimenpiteet sekä vastuuhenkilöt. Muistion jakelusta päätetään kussakin kokouksessa erikseen.

Koulun yhteisöllisen opiskeluhooltoryhmän tehtävät:

- Koulukohtaisen opiskeluhooltosuunnitelman laatiminen

- Koulun lukuvuosittaisen opetussuunnitelmaan perustuvan suunnitelman valmistelu opiskeluhuollon osalta
- Kouluympäristön hyvinvointia, terveellisuutta, esteettömyyttä ja turvallisuutta lisäävät toimet ja suunnitelmat
- Kiusaamista, väkivaltaa ja häirintää ehkäisevät ja vähentävät toimet sekä ehkäisevän päihdetyön toteutus
- Koulun yhtenäistä toimintakulttuuria edistävät toimet (eri oppimisympäristöt, välitunnit)
- Erilaisten oppimisympäristöjen turvallisuus (oppiainekohtaisten turvallisuusohjeiden noudattaminen, TET-jaksojen turvallisuus) ja kehittäminen
- Oppilaiden ja huoltajien osallistumisen mahdollistaminen koulun opiskeluhuoltosuunnitelman laadintaan ja opiskeluhuolto-/hyvinvointityöhön yleensä
- Kodin ja koulun välisen opiskeluhuollollisen yhteistyön kehittäminen ja seuranta
- Nivelvaiheen yhteistyön suunnittelu ja työnjako
- Koulun järjestyssääntöjen päivittämisestä huolehtiminen
- Yksittäistä oppilasta koskevan monialaisen opiskeluhuoltotyön sekä opiskeluhuoltopalveluiden tarpeen, toteutumisen ja toimintatavan seuranta, arviointi ja kehittäminen
- Erilaisten kyselyjen, arvioiden, selvitysten, tarkastusten, tutkimusten hyödyntäminen em. tehtävissä.

3. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhuolto)

Varhainen tuki koulun arjessa ja oppilaan tukeminen

Oppilaan tukeminen rakentuu arjen huolenpidolle. Arjen huolenpidossa keskeistä on ihmisten välinen arvostava ja kuunteleva kohtaaminen, koulun hyvinvointia tukeva ja huolet puheeksi ottava toimintakulttuuri, koulun yhteiset säännöt sekä vuorovaikutus oppilaan ja kodin kanssa

Koulun toimintakulttuurin tärkeimmät yksittäistä oppilasta koskevat asiat:

- Oppilaan kannustus, kasvatus, opetus, huolenpito ja seuranta koulun arjessa
- Keskustelu kodin ja koulun välillä (Wilma-viestit, puhelut, tapaamiset)
- Perusopetuksessa oppimiskeskustelu oppilaan ja huoltajien kanssa
- Lukiokoulutuksessa ryhmänohjaajakeskustelut
- Kouluterveydenhuollon terveystarkastukset (laajat terveystarkastukset 1., 5. ja 8.luokilla sekä lukion 1.luokalla)
 - Opettaja täyttää oppilaan laajaan terveystarkastukseen liittyvän terveydenhoitajan toimittaman lomakkeen 1.lk ja 5.lk osalta.
 - Terveystarkastaja selvittää tarvittavat suostumukset oppilaalta ja huoltajalta ennen lomakkeen täyttämistä.

- Varhainen tuki ja varhainen huolen puheeksi ottaminen oppilaan ja vanhempien kanssa
- Muiden ammattilaisten tuki ja konsultointi tarvittaessa (erityisopettaja, opinto-ohjaaja, kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja lääkäri)
- Toimintamallit erityisissä tilanteissa: kiusaaminen, poissaolot, päihteet jne.

Oppilas on oikeutettu niin perusopetuslain ja lukiolain mukaiseen *oppimisen ja koulunkäynnin tukeen* kuin oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaiseen *opiskeluhuollolliseen tukeen*. Lisäksi monet muut palvelut ja tukimuodot ovat oppilaan, perheen ja koulun työntekijöiden käytettävissä. Jos oppilas tarvitsee sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea että opiskeluhuollon tukea, tulee tukea antaa oppilaan kokonaistilanne huomioiden.

Työntekijällä on oikeus ja velvollisuus ottaa asia puheeksi oppilaan ja huoltajan kanssa, mikäli oppilaan oppimisesta tai hyvinvoinnista herää huoli. Huoli on tärkeä ilmaista ja kysyä taustalla vaikuttavista asioista. Opettaja, oppilas ja huoltaja arvioivat yhdessä, tarvitseeko oppilas oppimisen ja koulunkäynnin tukea, opiskeluhuollollista tukea vai molempia. Parhaat ratkaisut löytyvät yhteistyössä. Opettaja voi konsultoida muita opettajia tai opiskeluhuollon ammattihenkilöitä ja samalla arvioidaan, voidaanko tilannetta auttaa yhteisöllisen opiskeluhuollon keinoin.

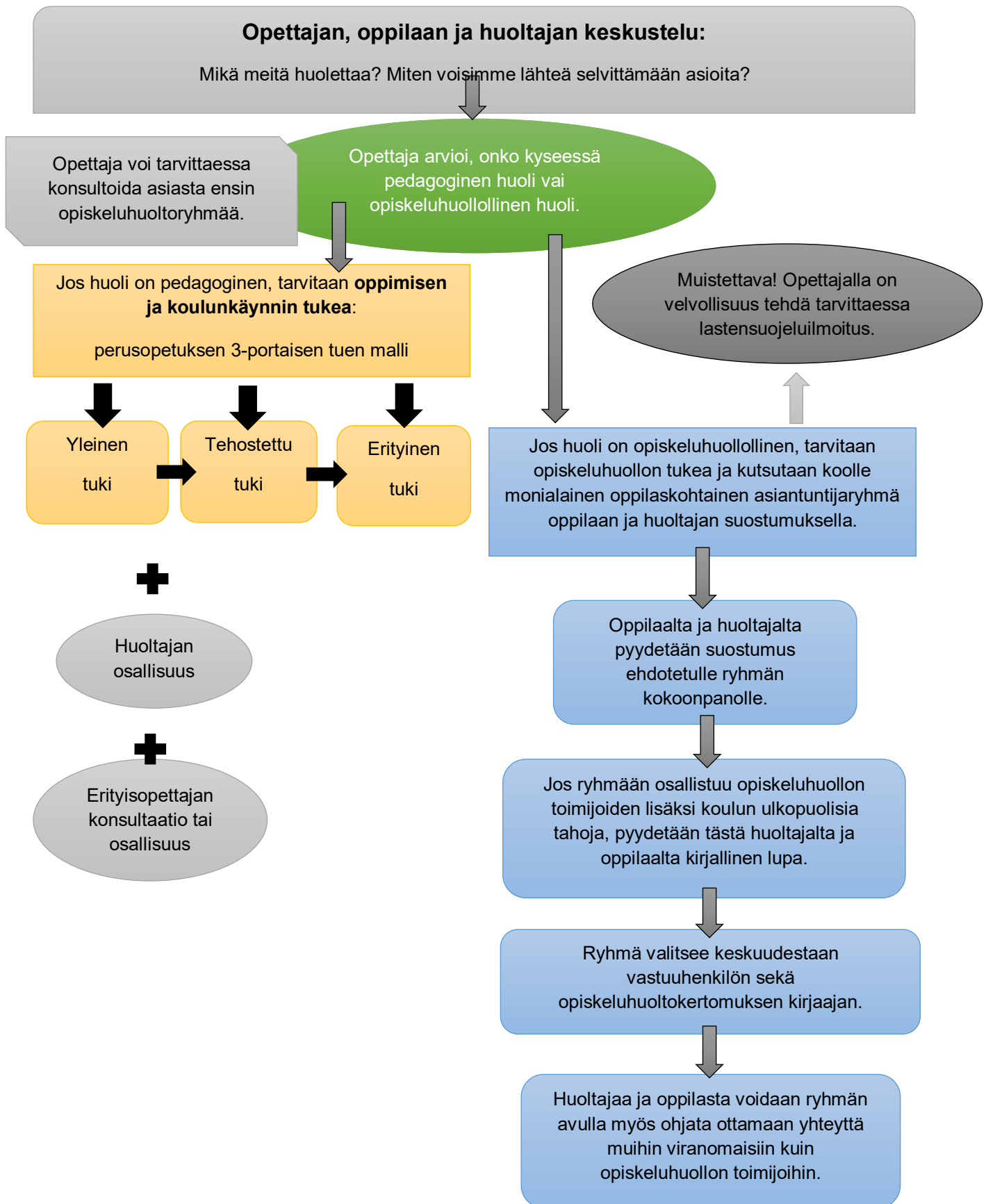
Oppimisen ja koulunkäynnin tuki muodostuu yleisestä, tehostetusta ja erityisestä tuesta. Se perustuu perusopetuslakiin eikä ole opiskeluhuoltoa. Opiskeluhuollon ammattihenkilöt voivat olla mukana myös oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämisessä. Lisää Nokian perusopetuksessa järjestettävästä pedagogisesta tuesta löydät kaupungin nettisivuilta ja Oppimisen ja koulunkäynnin tuki - käsikirjasta. Lukion tarjoamasta pedagogisesta tuesta löydät lisätietoa Nokian lukion internet-sivuilta.

Mikäli esimerkiksi kurinpitotoimen tai oppilaan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä tarvitaan opiskeluhuollon palveluja, kuten terveydenhoitajan, lääkärin, kuraattorin tai psykologin tukea, oppilas ja huoltaja ohjataan tuen piiriin. He voivat ohjata oppilaan ja perheen tarvittaessa edelleen muiden sosiaali- tai terveydenhuollon palvelujen tai muiden palvelujen piiriin.

Yksittäisen oppilaan ruokailuun liittyvät erityistarpeet otetaan Nokian perusopetuksessa huomioon seuraavien ohjeistusten mukaisesti: <https://www.nokiankaupunki.fi/kaupunki-ja-hallinto/organisaatio/palvelualueet/ruoka-ja-siivouspalvelut/erityisruokavaliot/lisatietoa-erityisruokavalioista/#d7821045>

Kouluterveydenhoitaja kokoaa huoltajien suostumuksella kansion oppilaiden koulupäivän aikaisesta lääkityksestä ja ohjeet mahdollisiin ensiaputilanteisiin. Kansiota löytyy oppilaiden koulupäiväisestä lääkityksestä vastuussa olevien henkilöiden yhteystiedot.

Kuva 1. Opiskeluhuollon tuen polut.

Ammattilaisten välisestä keskustelusta ja konsultaatiosta

Opettaja saa keskustella oppilaan asiasta muiden opettajien tai niiden asiantuntijoiden kanssa, joiden työtehtäviin oppilaan tuen suunnittelu tai antaminen liittyy. Keskustelu rajautuu tietoihin, jotka ovat tarpeellisia opetuksen tai tuen suunnittelussa ja käytännön toteuttamisessa. Keskustelun tarkoituksena on varmistaa, että oppilas saa oikea-aikaista ja riittävää tukea.

Opettaja voi työnsä tueksi tarvita esimerkiksi erityisopettajan tai koulupsykologin antamaa konsultaatiota. Tätä konsultaatiota voidaan tarvittaessa tehdä myös siten, että oppilaan nimi tulee ilmi, vaikka konsultaatiossa käsiteltäisiin salassa pidettäviä asioita.

Laki ei edellytä edellä kuvatun keskustelun kirjaamista asiakirjoihin, mutta joskus henkilökohtaisten muistiinpanojen laatiminen on tarpeen. Jos jokin myöhempi toimenpide tai päätös pohjautuu asiantuntijan näkemykseen, tulee se kuitenkin kirjata. Muistiinpanoja ei arkistoida, vaan ne hävitetään, kun niitä ei enää tarvita. Jos kyse on esimerkiksi konsultaatiosta, psykologi voi kirjata opettajalle antamansa konsultaation tarvittaessa omaan potilasrekisteriinsä.

Koulun henkilöstö on vaitiolovelvollinen tiedoista, jotka he työssään saavat oppilaasta ja perheestä. Henkilöstö ei saa antaa näitä tietoja sivullisille. Sivullisia ovat koulun ulkopuolisten toimijoiden lisäksi ne koulun henkilöstöön kuuluvat, jotka eivät työskentele oppilaan kanssa. Vaitiolovelvollisuus säilyy myös sen jälkeen, kun palvelussuhde on päättynyt.

Suostumus asian käsittelyyn

Yksilökohtainen opiskeluhoito edellyttää aina oppilaan ja huoltajan suostumusta. Oppilaan osallisuus, toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa oppilaan iän, kehitystason ja muiden henkilökohtaisten edellytysten mukaisesti. Suostumus kirjataan Wilmassa olevaan opiskeluhoollollisen palaverin muistioon.

Suostumusta ei sen sijaan tarvita yleiseen, tehostettuun ja erityiseen tukeen liittyviin käsittelyihin ja selvitysten laadintaan, koska oppilaan pedagoginen tuki ei ole yksilökohtaista opiskeluhoitoa. Yksilökohtaista opiskeluhoitoa eivät myöskään ole opetus ja arviointi tai kurinpitotoimet.

Jos oppilas tai huoltaja eivät anna lupaa asiantuntijaryhmän koolle kutsumiselle, kiello asian käsittelylle todetaan kirjallisesti, mikä onnistuu parhaiten oppilaalle ja/tai huoltajalle osoitetulla Wilma-viestillä. Tällöin pitää oppilaalle ja huoltajalle kertoa, että jos tilanne niin vaatii, oppilaan asiasta huolestuneella työntekijällä on velvoite kertoa salassapidosta huolimatta huoli muille opiskeluhoollon työntekijöille. Jos

lastensuojeluilmoitus on tilanteessa aiheellinen, lupaa ei oppilaalta tai huoltajalta tarvita.

Yksilökohtainen opiskeluhoitoprosessi käynnistyy

Kun oppilaan ja huoltajan suostumus opiskeluhoitollisen asian käsittelylle on, kootaan palaveria varten yksilökohtaisen opiskeluhoitoasian asiantuntijaryhmä tarpeen mukaan. Se sisältää yksittäiselle oppilaalle suunnatut

- koulu- ja oppilasterveydenhuollon palvelut
- opiskeluhoitollisen psykologi- ja kuraattoripalvelut
- monialaiset yksilökohtaiset opiskeluhoitollisen palvelut

Ryhmään kuuluu käsiteltävän asian mukaan joitakin seuraavista opiskeluhoitoa toteuttavista henkilöistä: terveydenhoitaja, kuraattori, psykologi, opinto-ohjaaja ja oppilaan luokanopettaja tai luokanohjaaja/ryhmänohjaaja tai muu keskeinen opettaja tai henkilö. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseniksi vain opiskelijan, tai jos hänellä ei ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön, joka voi olla joko opettaja tai opiskeluhoitohenkilöstöön kuuluva.

Systeeminen koulupalaveri

Onnistunut ja vaikuttava palaveri on oppilaan saaman tuen kannalta keskeistä. Se vaikuttaa oleellisesti yhteistyön sujumiseen ja osapuolten sitoutumiseen asioiden hoitoon. Kun palaverissa kaikki saavat äänensä kuuluville, pääsevät osallistumaan ratkaisujen suunnitteluun ja toteuttamiseen, keskinäinen luottamus kasvaa, mikä on pohjana myös tulevalle yhteistyölle.

Systeemisen palaverimallin tavoitteena on, että

- palaveriin osallistujien alkukäsitys tilanteesta on parempi.
- osallistujat kantavat yhdessä vastuuta yhteisestä asiasta.
- palavereissa on selkeä rakenne ja aika käytetään hyödyksi järkevästi.
- palaveriin osallistujilla on selvät roolit.
- jokainen palaveri on tärkeä; osallistujat haastetaan etsimään ratkaisuja tai vähintään askeleita kohti ratkaisua.

Palaverin valmistelut

- Huoli on herännyt oppilaasta ja yksilökohtainen oppilashoitopalaveri koetaan tarpeelliseksi.
- Oppilaalta ja huoltajalta kysytään lupa palaverin järjestämiseen ja tarvittavien henkilöiden läsnäoloon. Lupa voidaan kysyä Wilmassa tai suullisesti. Palaverissa oppilaan ja huoltajan suostumus merkitään Wilmassa olevaan yksilökohtaisen

oppilashuoltopalaverin muistioon ja siinä on mahdollista tarkentaa suostumuksen yksityiskohtia.

- Palaveri kutsutaan koolle. Kutsu pitää mennä riittävän ajoissa sekä virkahenkilöille, että asiakkaalle.
- Koolle kutsuva taho (usein opettaja mahdollisesti yhteistyössä muun ammattilaisen kanssa) kirjaa pohjatietoja varten tiivistelmän nykytilanteesta, esimerkiksi
 - ❖ palaverin aihe lyhyesti.
 - ❖ koulupoissaolojen määrä
 - ❖ tehdyt tukitoimet ja näkemys niiden vaikuttavuudesta
 - ❖ lyhyt yhteenveto tuntimerkinnöistä
 - ❖ pituus korkeintaan ½ A4
- (Viranhaltijat tietävät kirjaamisvastuunsa (sos.toimi, koulukuraattori, opettaja).)

Palaverin aloitus

- Palaverin vetäjä (=koollekutsuja) kertoo läsnäolijoille, miten palaveri etenee.
- Läsnäolijat esittäytyvät.
- Oppilaan ja huoltajan suostumus palaverin järjestämiselle käydään läpi (merkintä Wilman lomakkeeseen).
- Tiivistelmä oppilaan nykytilanteesta jaetaan jokaiselle ja alussa käytetään hetki sen lukemiseen.

Palaverin kulku

HUOLIKIERROS

Jokainen osallistuja kertoo oman näkemyksensä tämänhetkisestä tilanteesta. Vetäjän on hyvä antaa puheenvuorot ja kertoa apukysymykset. Apukysymykset on voitu kirjoittaa etukäteen myös tiivistelmän alle.

- Mikä huolestuttaa? Kuka tekee mitä (huolestuttavaa)? Miten tämä käytös/tekeminen on ongelma? Kenen kannalta se on ongelma? Kuinka kauan tätä on jatkunut? Mikä voisi selittää tätä?
- Mitä tapahtuu, jos tilanne jatkuu?
- Mitä kukin toivoisi työskentelyltä? Mitä kukin toivoo, että palaverissa voitaisiin sopia?
- Millaista ratkaisua olisi hyvä lähteä rakentamaan?

KESKUSTELUN YLLÄPITÄMINEN

- Keskustelun ylläpitäminen ja sen suuntaaminen käsillä olevaan asiaan on jokaisen mukana olevan ammattilaisen.
- Tärkeää on pitää jatkuvasti lapsi ja perhe keskustelussa mukana ja keskustelun kohteena.
- Jokainen virkahenkilö huolehtii aktiivisesti osallistumisestaan palaverin kulkuun, ellei etukäteen ole sovittu, että joku on pelkän kuuntelijan/kirjaajan roolissa. Jokaisen rooli on tärkeä päämäärään pääsemiseksi.

SUUNNITELMAN LAATIMINEN JA PALAVERIN SULKEMINEN

- Tehdään ja kirjataan keskustelun pohjalta suunnitelma. Kuka tekee ja mitä tekee? Millainen aikataulu? Miten seurataan? Milloin on seurantapalaverin aika? Kuka on seurantapalaverin vetäjä?
- Tapaamisen sulkeminen. Palaverin loppumisen tunnelmaan on hyvä kiinnittää huomiota ja pyrkiä loppuun asti varmistamaan kaikkien osallisuuden ja kuulluksi tulemisen tunne, vaikkei yhtä mieltä kaikista asioista oltaisiakaan.
- Osapuolet huolehtivat kirjaamiset, palaverissa sovitut toimenpiteet ja tiedottamiset omalta osaltaan.
- Seurantapalaverin vetäjä huolehtii seurantapalaverin järjestelyt (tilat, kutsut/muistutusviestit). Myös seurantapalaveriin on tarpeellista valmistaa yhteenveto edellisessä palaverissa sovitusta asioista sekä nykytilanteen kuvaus kirjallisesti.
- Seurantapalaveri järjestetään vastaavasti kuin ensimmäinen palaveri.
- Seurantapalaverissa jokainen kertoo vuorollaan miten omat edellisessä palaverissa sovitut toimet ovat edistyneet, nämä kirjataan ja sovitaan tarvittaessa jatkopalaverista.

Opiskeluhuollon muistion laatiminen

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan Wilmassa opiskeluhooltokertomus eli opiskeluhuollon muistio. Ryhmän vastuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot opiskeluhuollon muistioon. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Muistio laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä. Lomake löytyy Wilmasta, oppilaan Muistiot -välilehdeltä (yksilöllisen oppilashuollon muistio). Muistion kenttien siniset kysymysmerkki -pallot opastavat kenttien täyttämässä. Muistio tallentuu Wilmaan ja rekisterin vastuhenkilö on kouluilla rehtori.

Tiedonsaanti opiskeluhooltoasioissa

Oppilaan yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä opiskeluhoollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Lisäksi heillä on oikeus saada ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle, rehtorille ja opetuksen järjestäjälle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot. Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka voidaan ymmärtää tällaiseksi välttämättömäksi tiedoksi.

4.Yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän perheidensä sekä koulussa työskentelevien ja muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

Keskeistä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa toteutettavassa yhteistyössä on varmistaa oppilaan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen. Oppilaalla, huoltajilla ja jokaisella oppilasta tukevalla taholla tulee olla selkeä kuva siitä, miten ja kenen kanssa oppilaan asioita edistetään. Toimivan yhteistyön lähtökohtana on oppilaan, perheen ja toimijoiden keskinäinen arvostus. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista.

Iltapäivätoiminnan palveluntuottajien kanssa tehtävä yhteistyö

Iltapäivätoiminnan palveluntuottajan ja koulun henkilöstön keskinäisellä yhteistyöllä luodaan rakenteet toimiville ja säännölliselle yhteistyölle sekä yhteiselle toimintakulttuurille. Toiminnassa huomioidaan koulun opetussuunnitelma ja koululla huolehditaan myös iltapäivätoiminnan ja opetushenkilöstön sekä opiskeluhuoltoryhmän keskinäisestä yhteistyöstä.

Terveys- ja sosiaalihuoltopalveluiden kanssa tehtävä yhteistyö

Terveys- ja sosiaalihuoltopalveluiden (sosiaalipalvelut lapsiperheille, lastensuojelu, vammaispalvelut, perus- ja erikoissairaanhoidon sekä kuntoutuksen palvelut) yhteistyö koulun ja opiskeluhuollon henkilöstön kanssa on usein yksilökohtaista työtä.

Yksilökohtaisessa opiskeluhuoltotyössä toteutettavaa yhteistyötä oppilaan, huoltajan, koulun sekä koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa voidaan toteuttaa vain oppilaan tai hänen huoltajansa suostumuksella ja sitä ohjaavat yksilökohtaisen opiskeluhuollon käytännöt ja opiskeluhuoltoa koskevat asiakirjat sekä toimijoiden laatimat ohjeistukset yhteistyön käytänteisiin. Yksittäistä oppilasta koskevassa opiskeluhuoltotyössä noudatetaan sitä koskevaa tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä. Oppilaan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemisen kannalta on tärkeää jakaa tietoa huoltajien ja niiden toimijoiden kanssa, jotka tukevat oppilaan kasvua, kehitystä ja oppimista.

Mikäli oppilasta tuetaan koulun ulkopuolisten toimijoiden taholta, on yhteistyön ja tiedon jakamisessa suositeltavaa hyödyntää monialaista asiantuntijaryhmää tai muita

verkostotapaamisia kokonaistilanteen kartoittamiseksi ja tukitoimien suunnittelemiseksi. Tarkoituksena on koota oppilaan tukemisen kannalta keskeiset toimijat yhteen. Näin voidaan välttää mm. päällekkäisiä tukitoimia ja suunnitella oppilaan kannalta tarkoituksenmukaisimmat toimet hänen tukemisekseen. Keskeistä on sopia yhdessä jatkotoimenpiteisiin sekä seurantaan liittyvästä vastuunjaosta ja mahdollinen seuraava tapaaminen seurannan varmistamiseksi. Verkostotapaamisten koollekutsumisen työnjaosta sovitaan koulun oppilaan asioissa kootun monialaisen asiantuntijaryhmän ja yhteistyötahojen kesken.

Seurakunnan kanssa tehtävä yhteistyö

Myös seurakunta tekee yhteistyötä koulujen kanssa. Koulut sopivat yhteistyöstä Nokian seurakunnan kanssa lukuvuosi-kohtaisesti omien tarpeidensa mukaan. Seurakunta voi osallistua koulun ryhmäytystoimintaan ja tapahtumiin.

Poliisin kanssa tehtävä yhteistyö

Poliisin kanssa yhteistyö on pääsääntöisesti Ankkuritoimintaa. Poliisi voi tehdä koulutus- ja valistustyötä kouluissa. Koulu tekee yhteistyötä poliisin kanssa tarpeen mukaisesti myös tilanteissa, joissa oppilaan turvallisuus on vaarantunut tai kurinpidollisten toimien lisäksi on tehty rikosilmoitus. Pirkanmaan ankkuritiimi hoitaa alaikäisten tekemiä rikoksia ja niissä asioissa nuorten puhutteluja, sekä muilta toimijoilta tulevia nuoriin liittyviä huolenaiheita. Yhteistyö on kuvattu myös koulun toimintaohjeisiin äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa sekä kurinpitotoimien yhteydessä.

Koulunuorisotyö

Koulunuorisotyö on ennalta ehkäisevää nuorisotyötä, jonka tarkoituksena on tukea nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Koulunuorisotyön toiminnoissa nuoret tutustuvat nuorisotyöntekijöihin ja nuorisopalveluiden tarjoamiin vapaa-ajan toimintoihin.

Koulunuorisotyön tehtävänä on edistää yhteisöllisyyttä ja nuorten nähdäksi ja kuulluksi tulemistä kouluyhteisössä. Koulunuorisotyön avulla pystytään nopeasti reagoimaan nuorten keskuudessa oleviin ilmiöihin sekä koulussa että vapaa-ajalla. Koululla tapahtuva kohtaaminen on jatkumo vapaa-ajalla tapahtuvaan toimintaan ja kohtaamiseen. Toiminta on pääasiassa ryhmämuotoista ja yhteisöllisyyttä tukevaa, mutta tarpeen mukaan myös yksilöllistä. Erityisnuorisotyö on osa koulunuorisotyötä ja sitä tehdään viikoittain.

Koulunuorisotyön tavoitteet

- nuorten kasvun, hyvinvoinnin, yhdenvertaisuuden ja osallisuuden edistäminen

- yksilön vahvistaminen ryhmän ja yhteisön jäsenenä
- ennaltaehkäisevä työ ja varhainen puuttuminen
- elämänhallintataitojen oppiminen
- kasvatuskumppanuus ja yhteistyö vanhempien kanssa

Koulunuorisotyö on parhaimmillaan moniammatillista yhteistyötä, jossa kasvatuskumppanuus toteutuu koulun henkilökunnan, vanhempien ja yhteistyöverkostojen kanssa. Koulunuorisotyössä kiinnitetään huomiota erityisesti myös siirtymävaiheisiin.

Koulunuorisotyöntekijä

Jokaiselle nokialaiselle koululle on nimetty oma koulunuorisotyöntekijä, joka vastaa oman koulunsa nuorisotyöstä yhdessä työparin kanssa.

Koulunuorisotyöntekijä työskentelee viikoittain sekä koululla että vapaa-aikana nuorisotilalla. Molemmissa toimintaympäristöissä työskenteleminen edesauttaa nuoreen tutustumista ja luottamussuhteen rakentumista, joka taas puolestaan auttaa nuoren kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemisessa. Koulunuorisotyöntekijä pystyy reagoimaan yhdessä koulun kanssa ajankohtaisiin ilmiöihin tai yksittäisten nuorten haasteisiin oikea-aikaisesti. Koulunuorisotyöntekijä voi tukea esimerkiksi kaverisuhteissa tai hän voi auttaa löytämään uuden harrastuksen.

Koulunuorisotyöntekijä hyödyntää koulun arjessa nuorisotyön eettisiä periaatteita, ymmärtää nuoruuden ilmiöitä ja pystyy kohtaamaan nuoria ymmärtävästi ja hyväksyvästi.

Koulunuorisotyö alakouluilla

Koulunuorisotyöntekijät ohjaavat kaikille Nokian kaupungin alakoulujen 6.-luokkalaisille elämänhallintaa tukevia teematunteja, kutostunteja. Kutostunnit ovat ohjauskokonaisuus, jossa käsitellään nuoruuteen liittyviä ilmiöitä toiminnallisesti ja keskustellen. Tuntien teemoina ovat mm. itsetuntemus, tunne- ja vuorovaikutustaidot, mediakasvatus, seksuaalisuus/murrosikä ja päihteet. Yhden tunnin aiheena on tutustuminen alueen nuorisotilaan, sen toimintamahdollisuuksiin ja aktiviteetteihin.

Kutostuntien tavoitteena on tukea nuorta tulevassa yläkoulun siirtymävaiheessa.

Alakouluilla koulunuorisotyöntekijät osallistuvat tarpeen mukaan ja sovittaessa tapahtumiin, vanhempainiltoihin, vanhempainyhdistyksen kokouksiin ja laajennettuihin oppilashuoltoryhmiin sekä järjestävät infotilaisuuksia nuorisopalveluiden toiminnasta.

Koulunuorisotyö yläkouluilla

Koulunuorisotyön pääkohderyhmänä ovat 7.-9.-luokkalaiset oppilaat. Koulunuorisotyötä tehdään viikoittain koko kaupungin alueella ylä- ja alakouluissa sekä toisella asteella ja jokaisella koululla on nimetty oma koulunuorisotyöntekijä. Toimintaa järjestetään koulupäivän aikana sekä oppitunneilla että välitunneilla.

Kaikille Nokian kaupungin yläkouluille on oma koulunuorisotyön suunnitelma (vuosikello), jossa on otettu huomioon koulun tarpeet ja erityispiirteet. Koulunuorisotyön toimintamuodot voidaan jakaa yksilöllisiin, yhteisöllisiin ja kohdennettuihin toimintamuotoihin.

YKSILÖLLINEN
•tarpeen mukaan yksilöllistä ohjausta
YHTEISÖLLINEN
•nuorisotilatoiminta •luokkavierailut nuorisotiloille •välituntitoiminta •koulun arkeen osallistuminen •ryhmätyöt ja teematunnit •yhteisöllinen oppilashuoltotyö •vanhempainiltoihin osallistuminen •tukioppilas- ja oppilaskuntayhteistyö •etsivä harrastustoiminta •kodin ja koulun välinen yhteistyö •vanhempainyhdistyksen kanssa tehtävä yhteistyö
KOHDENNETTU
•6.-luokkaisten tutustumispäivä yläkouluun •7.-luokkalaisten ryhmäyttäminen yhdessä tukioppilaiden ja koulun henkilökunnan kanssa •pienluokka-/-ryhmäyhteistyö •luokkakohtainen työskentely tarvittaessa

Koulunuorisotyö toisella asteella

Koulunuorisotyötä on laajennettu Aluehallintoviraston rahoittaman hankkeen voimin myös toiselle asteelle, eli Silta-kampukselle, jossa opiskelee Nokian lukion ja Nokian Tredun opiskelijoita. Hankkeen myötä myös toiselle asteelle on nimetty oma koulunuorisotyöntekijä.

Toisen asteen koulunuorisotyö sisältää:

Koulunuorisotyön tavoitteena on myös osallistaa ja kuulla nuoria vapaa-aikaan liittyen. Silta-kampuksella työskentelee myös oma nuoriso-ohjaaja, jonka kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä ja työskennellään osin työparina. Nuorisotyöntekijä on läsnä opiskelijoiden arjessa helposti saatavilla.

Kaikilla Nokian kouluilla alakoulusta toiselle asteelle tehdään osallisuus- ja vaikuttamistyötä, johon on erikseen nimetty nuorisotyöntekijä (osallisuus- ja vaikuttamistoiminnan koordinaattori). Työtä tehdään Vaikuttajapolku-mallin mukaisesti. Mallin tarkoitus on yhdenvertaistaa vaikuttamismahdollisuudet oppilaskunnan kaikille nuorille ja luoda näkyvyyttä edustuksellisille vaikuttajaryhmille, joiden tarkoituksena on tuottaa yhteistä kehittämistä ja vaikuttamismahdollisuuksia nuorilta nuorille (oppilaskuntien hallitukset, lasten parlamentti, nuorisovaltuusto). Osallisuus- ja vaikuttamistoiminnan yhteisiä tapahtumia lukuvuoden aikana ovat Huippuhanke, Huippukehittäminen ja Huippukoonti. Lisäksi lasten parlamentti järjestää Alakoulujen Talentin sekä nuorisovaltuusto Vaikuttajafoorumia.

Etsivät nuorisotyöntekijät käyvät vuoden aikana kouluvierailuilla osallistuen toimintoihin ja käyvät esittelyssä 9.-luokkalaisille. Etsivä nuorisotyö toimii peruskoulun ja toisen asteen nivelvaiheessa nuoren apuna ja tukena.

Tarkempaa tietoa nuorisopalveluiden toiminnasta löydät Nokian kaupungin nettisivuilta.

5. Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma.

A. Kiusaamisen vastainen toiminta

Johdanto

Opetushallitus on julkaissut syksyllä 2020 kouluille oppaan kiusaamisen vastaisen työn toteuttamisesta. Nokian kaupungin ohjeistus perustuu näihin valtakunnallisiin linjauksiin.

Opetushallituksen oppaan voit lukea kokonaisuudessaan osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/kiusaamisen-vastainen-tyo-kouluissa-ja-oppilaitoksissa>

Jokaisella Nokian koululla noudatetaan tässä ohjeistuksessa olevia peruseriaatteita. Kouluilla on omia toimintamallejaan (esimerkiksi erilaiset tiimit tai kiusaamisen vastaiset ohjelmat), jotka tulee järjestää niin, että tämä ohjeistus toteutuu.

Kiusaamisen vastainen työ kuuluu koulussa jokaiselle. Kaikkien koulun aikuisten tulee perehtyä kiusaamiseen ilmiönä ja olla omalla toiminnallaan aktiivisesti rakentamassa kouluyhteisön psyykkistä turvallisuutta.

Kiusaamisen vastaiseen työhön kuuluu kolme osaa: ennaltaehkäisy, puuttuminen ja selvittely-seuranta.

Ennaltaehkäisy

Ennaltaehkäisyn kannalta keskeistä on koulun toimintakulttuuri, yhteisöllisyyden rakentaminen ja tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetuksesta huolehtiminen.

Yhteisöllisyyden rakentamisen tulee olla suunnitelmallista toimintaa eikä vain muun toiminnan sivutuotteena syntyvä ilmiö. Yhteisöllisyyden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuuden tukeminen ja koko kouluyhteisön yhteinen tekeminen. Koulun yhteisöllisyyttä rakentavat tavoitteet ja toiminta kuvataan vuosittaiseen yhteisölliseen opiskeluhoitosuunnitelmaan.

Oppilas, joka suhtautuu toisiin oppilaisiin myötätuntoisesti ja on halukas vaikuttamaan myönteisesti yhteisöön, ei yleensä myöskään kiusaa. Koulun yhteisöllisessä opiskeluhoitosuunnitelmassa tulee kuvata, miten koulu opettaa oppilaille tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Tähän voi koululla olla käytössä esim. erilaisia ohjelmia. Kiusaamiseen liittyvissä tilanteissa tuetaan oppilaan ymmärrystä toiminnan seurauksista sekä autetaan häntä asettumaan toisen asemaan.

Koulun tulee lisäksi säännöllisesti opettaa oppilaille kiusaamisilmiöön liittyviä asioita. Etukäteen pohtimalla oppilaat oppivat tunnistamaan kiusaamisen muotoja ja erilaisia rooleja sekä myös oikeudellisia asioita, jolloin he pystyvät tietoisesti toimia kiusaamista vastaan koko yhteisön tasolla.

Koulun rehtori huolehtii siitä, että henkilöstö saa riittävästi perehdytystä ja koulutusta kiusaamisen vastaiseen työhönsä sekä siitä, että koulun suunnitelmat ja ohjeistukset ovat ajan tasalla

Puuttuminen

Kiusaaminen on jatkuvaa, systemaattista, samaan oppilaaseen kohdistuvaa
- nimittelyä, pilkkaamista, toiselle nauramista

- tönimistä, tuuppimista, lyömistä, potkimista
- ulkopuolelle jättämistä, syrjimistä
- ilkeiden lappujen lähettämistä
- ilkeiden juttujen, juorujen ja valheiden levittämistä
- toisen tavaroiden ottamista, hävittämistä, piilottamista tai rikkomista
- netissä tapahtuvaa loukkaamista
- ilkeiden tai uhkaavien tekstiviestien, sähköpostien ja sosiaalisen median viestien lähettämistä

Kun kiusaamista huomataan tapahtuvan, tilanne pitää lopettaa välittömästi. Joskus varsinkin isompien oppilaiden keskinäinen kommunikointi saattaa liikkua harmaalla alueella huumorin ja kiusaamisen rajapinnalla. Aikuisen on kuitenkin tärkeää puuttua tilanteeseen aina silloin kun hän tulkitsee tilanteen epämukavaksi jollekin osapuolista. On parempi puuttua liian alhaisella kynnyksellä ja nostaa asioita keskusteluun kuin katsoa tilanteita läpi sormien.

Jos tieto kiusaamisesta ei perustu koulun aikuisen omaan havaintoon vaan tulee toiselta henkilöltä, on myös tällainen kiusaaminen otettava selvittelyyn heti. Mitä nopeammin kiusaamisasioihin päästään puuttumaan, sitä parempiin tuloksiin voidaan päästä.

Koulun tulee luoda turvallinen ilmapiiri, jotta oppilaat ja vanhemmat voivat kertoa havaitsemistaan tai kokemistaan kiusaamistilanteista. Oppilaiden ja vanhempien on voitava luottaa siihen, että kiusaaminen otetaan vakavasti ja siihen puututaan asiantuntevasti. Välitunneille järjestetään riittävä valvonta. Kiusaamisenvastaisesta toimintamallista tiedotetaan oppilaille, henkilökunnalle ja vanhemmille. Oppilaiden tulee tietää, kenen puoleen heidän tulee kääntyä.

Jokainen koulussa työskentelevä aikuinen on velvollinen puuttumaan kiusaamiseen. Kiusaamiseen puuttuminen kuuluu opetus- ja opiskeluhoitohenkilöstön virkavastuuseen. Kiusaamiseen puuttumisella viestitetään, että olemme vastuussa toinen toisistamme ja jokaisella on ihmisarvo, jota ei saa kiusaamisella riistää. Yhteisesti sovitut säännöt, ääneen lausutut ja kirjoitetut periaatteet auttavat oppilaita muodostamaan kiusaamista vastustavan asenteen ja myös vanhemmille välittyä tieto siitä, että koulu yhteisönä puuttuu kiusaamiseen.

Selvittely ja seuranta

Kaikki koulun aikuisten tietoon tulleet kiusaamisasiat pitää selvittää ammatillisesti. Kiusaamistilanteiden selvittely ei ole oppilaille vapaaehtoista. Tarvittaessa tilanteeseen liittyneet oppilaat pitää ohjata opiskeluhuollollisten palveluiden pariin. Yksilökohtainen opiskeluhuolto on vapaaehtoista.

Koulujen selvittelyprosessit eroavat esimerkiksi erilaisista tiimirakenteista johtuen jonkin verran toisistaan. Tärkeää kuitenkin on, että jokaisen koulun prosessista löytyvät kaikki alla esitetyt vaiheet ja että ne kirjataan huolellisesti. Kiusaamisselvittelyn käynnistää lähtökohtaisesti luokanopettaja tai luokanvalvoja, joissain tapauksissa oppilashuollon työntekijä.

Kuvaus tapahtuneesta, alkutilanne

- Ensimmäisenä tulee huolellisesti selvittää
 - millaisesta kiusaamisesta on kysymys
 - milloin ja missä sitä on tapahtunut
 - ketkä ovat osallistuneet ja keitä tilanteessa on ollut paikalla
 - jos kiusaamisesta on olemassa video-, viesti- tai somemateriaalia, ne tulee säilyttää
- Välittävä, turvallinen keskustelu kiusatun kanssa on tärkeä.
- Kiusattu oppilas tarvitsee varmuuden siitä, että aikuiset puuttuvat tilanteeseen ja jo tässä vaiheessa on erittäin tärkeää lisätä hänen turvallisuudentunnettaan
- Alkusevittelyssä voi tarvita selvittää asioita kiusatun lisäksi muilta henkilöiltä, jotka ovat voineet tehdä havaintoja asiasta.
- Jos asian selvittämisessä on epävarmuutta, mukaan on mahdollista pyytää myös toinen aikuinen.

Keskustelu kiusaamiseen osallistuneen oppilaan kanssa

- Kiusaajan kanssa on suositeltavaa käydä erillinen keskustelu. Keskustelu on hyvä aloittaa mahdollisimman neutraalisti. Myös kiusaajaa on tärkeä aktiivisesti kuunnella.
- Jos kiusaajia on useita, on hyväksi havaittu käytäntö keskustella kaikkien kanssa erikseen, mahdollisimman tiiviissä aikataulussa ja pyrkiä siihen, etteivät nämä oppilaat voi viestiä keskenään ennen keskusteluja. Lopuksi on hyvä tavata heidät myös ryhmänä.
- Kiusaajille tehdään selväksi, että kiusaaminen on koulun aikuisten tiedossa, sitä ei hyväksytä ja asiaa tullaan seuraamaan. Tavoite on, että oppilaat sitoutuvat lopettamaan kiusaamisen välittömästi.
- Keskustelussa on tärkeää korostaa toisen asemaan asettumista ja vahvistaa kiusaajan empatiakykyä.

Mahdollinen yhteiskeskustelu kiusaajan ja kiusatun välillä

- Mikäli mahdollista, on erittäin hyvä, jos kiusaaja ja kiusattu voivat keskustella yhdessä tapahtumista. Kiusaajan on näin mahdollista pyytää anteeksi ja sopimus voidaan keskustella läpi.

- Yhteiskeskustelu on erittäin hyvä toteuttaa esimerkiksi niissä tilanteissa, joissa oppilaat esimerkiksi toistuvasti kohtaavat tai työskentelevät yhdessä selvittelyn jälkeenkin.
- Mikäli kiusaamistilanteeseen liittyy esim. erityistä häpeää, asia voidaan selvittää vain aikuisten välityksellä.

Yhteys koteihin

- a. Opettaja ja rehtori ovat velvollisia ilmoittamaan huoltajalle tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syllistyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle.
- b. Sekä kiusatun että kiusaajan huoltajaan ollaan yhteydessä ja tiedotetaan käydyistä selvittämiskeskusteluista sekä tehdyistä sopimuksista.
- c. Ennen yhteydenottoa on tärkeää, että tapahtumista on riittävästi tietoa eri osapuolilta
- d. **Huoltajille voidaan kertoa kiusaamistilanteiden osapuolten nimet.**

Seuranta

- e. Seurantapalaveri on hyvä järjestää 1-2 viikon kuluttua tilanteen selvittelystä.
- f. Myös huoltajia on hyvä pyytää seuraamaan lapsensa hyvinvointia ja käyttäytymistä.
- g. Vaikka varsinainen kiusaaminen saataisiin loppumaan, on hyvä huolehtia myös siitä, ettei kiusattu lapsi jää ryhmän ulkopuolelle esim. ryhmätyöskentelyssä tai vapaissa tilanteissa.
- h. Kiusaamisasiat ovat oman koulun sisällä kaikkien aikuisten asioita, joten kaikilla esimerkiksi valvontatehtäviä toteuttavilla on hyvä olla tieto kiusaamisista, jotta hän voi huolehtia välituntitilanteiden turvallisuudesta.

Jatko

- i. Mikäli tilanne jatkuu, viimeistään tässä vaiheessa selvittely siirtyy joko koulun kiusaamisen vastaiselle tiimille tai opiskeluhuoltoryhmälle.
- j. Vakavissa tapauksissa mukaan voidaan ottaa myös rehtori.
- k. Huoltajia tiedotetaan tilanteen jatkumista ja selvittelyjen käynnistämisestä uudelleen. Huoltajat voidaan ottaa myös mukaan selvittelyyn. Parhaiten nämä selvittelyt onnistuvat, kun yhteiskeskustelu on kaikkien huoltajien toive. Tarvittaessa huoltajat kutsutaan koululle kuitenkin vähintään keskustelemaan koulun aikuisten ja oman lapsensa kanssa.
- l. Lopullinen tavoite on kiusaamisen loppuminen ja tähän on sinnikkäästi pyrittävä.

Epäselvät tilanteet

Joskus on tilanteita, joissa oppilaalla on vahva kokemus kiusatuksi tulemisesta, mutta siihen ei päästä hyvin käsiksi. Nämä tilanteet ovat erittäin tärkeitä selvittää ja kirjata yhtä perusteellisesti kuin selvemmätkin kiusaamistapaukset. Tällöin tilanteen rauhoittamiseksi voi olla tarpeen järjestää esimerkiksi tehostettua valvontaa koulun aikuisten toimesta (kaikki tällaiset toimet pitää myös kirjata muistiin kiusaamisselvittelyprosessiin) ja huolehtia aktiivisesta yhteydenpidosta kotiin.

Lastensuojelu, poliisi ja sovittelu

Jos kiusaamista ei saada loppumaan koulun käytettävissä olevin keinoin, tarvitaan ulkopuolista apua. Jos esimerkiksi kiusaavan oppilaan huoltajat eivät ole halukkaita yhteistyöhön ja oppilas jatkaa käyttäytymistä, joka vaarantaa muiden turvallisuuden, tulee arvioida lastensuojelullisten toimenpiteiden tarve. Joskus kiusaamistilannetta selvitetäessä henkilöstön tietoon tulee asioita oppilaan tilanteesta, jotka edellyttävät lastensuojeluilmoituksen tekemistä

Epäselvissä tilanteissa rehtori, opettaja tai opiskeluhoollon palvelujen työntekijä voivat aina konsultoida poliisia tai lastensuojelua siten, että oppilas ei ole tunnistettavissa asiayhteydestä ja kysyä heidän näkemystään siihen, tuleeko tilanteessa tehdä ilmoitus poliisille ja/tai lastensuojeluun.

Erityisesti vakavammissa tapauksissa koululla on kuitenkin oikeus ja akuutissa tilanteessa velvollisuus ilmoittaa tilanteesta muille viranomaisille kuten poliisille.

Kiusaamisasiat on myös mahdollista ohjata Pirkanmaan rikos- ja riita-asioiden sovittelutoimistolle. Ulkopuolisten ammattilaisten tekemä sovittelu toimii erityisen hyvin, jos

- kiusaaminen painottuu vahvasti koulun ulkopuolisiin tilanteisiin
- kiusaamisvyöhyt on hyvin vaikeaselkoinen, riitainen ja vaikeasti ratkaistava
- huoltajien osuus ja mahdolliset keskinäiset kiistat kärjistävät tilannetta.

Kurinpito- ja puuttumiskeinot

Koululainsäädäntö tarjoaa kouluille useita keinoja puuttua ei-toivottuun käytökseen, jotka etenevät asteittain lievemmästä puuttumiskeinosta varsinaisiin kurinpitorangeistuksiin.

Kiusaamistilanteissa koulujen käytössä on kaikki koulun kurinpidolliset toimet: kasvatuskeskustelu, jälki-istunto, koulupäivän keskeyttäminen ja erottaminen määrääjäksi.

Lisäksi voidaan harkita seuraavia puuttumiskeinoja:

Opetusjärjestelyjen muutos

Rehtori voi pedagogisilla tai turvallisuuteen liittyvillä perusteilla muuttaa oppilaiden luokka- ja ryhmäjakoja, jos opetussuunnitelman mukaisen opetuksen antaminen ei muutoin toteudu. Muutos voi olla tilapäinen tai pysyvä. Opetusjärjestelyjen muutosta ei voida käyttää rangaistuskeinona. Oppilasta ei esimerkiksi voi rangaistukseksi eristää omasta ryhmästään tai määrätä opiskelemaan kotona.

Tilanteen ollessa akuutti voi olla perusteltua siirtää oppilas opiskelemaan toisessa opetusryhmässä tilanteen rauhoittamiseksi ja turvallisuuden varmistamiseksi. Vastaavasti voi olla paikallaan harkita tilapäisjärjestelyjä välituntitilanteiden turvaamiseksi.

Koulun vaihtaminen

Perusopetuslain 6 §:n mukaan kunta voi perustellusta opetuksen järjestämiseen liittyvästä syystä opetuskieltä muuttamatta vaihtaa opetuksen järjestämispaikkaa. Opetuksen

järjestämispaikan vaihtaminen voi tulla kysymykseen myös oppilaaseen liittyvistä syistä. Oppilaaseen liittyvistä syistä tehtävä koulun vaihtaminen edellyttää, mikäli mahdollista, yhteisymmärrystä oppilaan huoltajien kanssa.

Kiusaamiseen syyllistyneen oppilaan siirtämisestä toiseen kouluun ei ole oikeuskäytäntöä. Siirtämistä ei voida pitää suositeltavana toimintatapana, mutta sitä voi käyttää yksittäisessä tapauksessa viimesijaisena keinona. Kiusaamiseen syyllistyneen siirtämistä toiseen kouluun voi harkita, jos kaikki kurinpidolliset ja opiskeluhuollolliset keinot ja tukitoimet on käytetty, eikä toivottua muutosta oppilaan käytöksessä tapahdu.

Rikosoikeudelliset menettelyt

Epäiltäessä rikosta poliisilta voi kysyä neuvoa asiassa. Rikoksen toteaminen edellyttää käytännössä todisteita tai todistajia siitä, mitä on tapahtunut.

Kaikki kiusaamiseen osallistuneet voivat syyllistyä rikokseen. Myös kiusaajan rikoskumppanina, avunantajana tai yllyttäjänä toimiminen ovat rangaistavia tekoja. (Esim. oppilas lyö kiusattua toisen pitäessä tästä kiinni tai toinen oppilas kehottaa tai muutoin yllyttää kiusaajaa kiusaamaan)

Kiusaaminen voi täyttää monen eri rikoksen tunnusmerkistön. Keskustelu kiusaamisesta rikoksena ja oppilaan oman toiminnan rangaistavuudesta kiusaamistilanteissa auttaa oppilaita ymmärtämään, miten vakavasta asiasta kiusaamisessa on itse asiassa kysymys.

Kirjaaminen

Kiusaamiseen liittynyt selvittelyt pitää kirjata huolellisesti. Näitä kirjauksia saatetaan tarvita myöhemmin, joskus vuosienkin päästä, joten kirjausten säilyttäminen pitää olla asianmukaisesti järjestetty. Nokialla kirjaukset tehdään Wilmassa olevaan lomakkeeseen.

B. Kriisisuunnitelma

Kriisin tai uhan ilmeneminen

Kriisitilanteissa ensisijainen toimintavastuu on ensiksi läsnä olevalla tai tiedon saavalla aikuisella, jonka tulee ilmoittaa kriisitilanteesta tai sen uhasta kenelle tahansa kriisiryhmän jäsenelle. Kriisiryhmä koostuu koulun turvallisuusorganisaation jäsenistä. Kriisiryhmän kutsuu koolle ensimmäiseksi tiedon saanut kriisiryhmän jäsen. Kokonaisvastuu kriisitilanteiden hoitamisesta ja niistä tiedottamisesta kuuluu rehtorille.

Koska tilanteen voi ensimmäisenä kohdata myös oppilas tai opiskelija, on heidän tiedettävä, mistä koulussa saa apua. Perusperiaate on, että opiskelija voi ilmoittaa asiasta kenelle tahansa aikuiselle, jolla on tämän jälkeen toimintavastuu.

Jos koulun työntekijä saa kuulla leviävästä huhusta, joka koskee koulua, tämän tulee olla heti yhteydessä koulun johtoon. Työntekijän tulee pyrkiä selvittämään, mistä huhu leviää (mistä tieto on peräisin). Huhun levittäjälle ilmoitetaan, että kyseessä on huhu, jonka

asiat täytyy varmistaa koulun johdolta ja poliisilta. Huhun levittäjää käsketään olla levittämättä huhua eteenpäin. Työntekijä on yhteydessä huhun levittäjän huoltajaan ja toistaa käskyn olla levittämättä huhua eteenpäin. Kun asiat selviävät, työntekijän tulee olla yhteydessä huhun levittäjään ja huoltajaan ja selittää tilanne.

Toimenpiteet ja vastuut

Kriisiryhmä mitoittaa toimintamallit kriisitilanteissa sen mukaan, minkälaisista tilanteista on kyse ja kuinka isoa joukkoa ne koskettavat. Ensivaiheessa toimitaan niin, että välittömät vaaran aiheuttajat poistetaan tai esimerkiksi estetään kulku vaarallisiin tiloihin.

Opettajien ja muun henkilökunnan jäsenten on ymmärrettävä oma vastuunsa aikuisena lasten edessä. Oma rauhallisuus ja selkeys lisäävät rauhallisuutta. Oma hermostuneisuus tai esimerkiksi ohjeiden epäselvyys lisää levottomuutta. Opettajien ja muun henkilökunnan vastuulla on toimia omien luokkiensa ja opetusryhmiensä kanssa kriisiryhmän ohjeiden mukaan.

Ensivaiheen jälkeen koulun kriisiryhmä kokoontuu sopimaan tukitoimista: miten koulussa toimitaan välittömän psyykkisen tuen varmentamiseksi ja miten asiasta tiedotetaan koteihin.

Kriisitilanteiden hoidossa erotetaan välittömät tukitoimet ja jatkotoimet. Välittömän tuen antamisen lisäksi kriisiryhmän tulee arvioida, tarvitaanko jatkossa tukitoimia sekä kuinka pitkään ja keille ne suunnataan.

Tiedottaminen

Tiedotusvastuu on aina koulun johdolla, jolle kaikki tiedotusvälineiden yhteydenotot tulee ohjata. Kriisiryhmä laatii rehtorin johdolla: 1) kriisiryhmän harkinnan mukaan tiedotteen, joka jaetaan opiskelijoille ja heidän koteihinsa 2) kriisiryhmän harkinnan mukaan asiasta tiedotteen, joka jaetaan tiedotusvälineille. Koko kuntaa kohtaavassa kriisissä tiedotus tapahtuu mahdollisesti kootusti:

Poliisi ja muut viranomaiset tiedottavat omasta toiminnastaan, eikä koulu kerro tai kommentoi muiden viranomaisten toimia sopimatta siitä kyseessä olevan viranomaisen kanssa.

Opettajat voivat vastata oppilaiden ja huoltajien kysymyksiin sekä tiedottaa asiasta huoltajille, mutta tuolloin on pitäydyttävä kriisiryhmän tekemän tiedotteen asioissa.

Kriisitalanteissa tai heti niiden jälkeen toimittajia ei saa päästää koulun alueelle haastattelemaan oppilaita tai työntekijöitä, koska se saattaa entisestään järkyttää heitä.

Tiedotusvälineiden lähestyessä koulun henkilökunnan jäsentä voi vastata rauhallisesti ja kohteliaasti: ”En voi ottaa kantaa kysymykseenne, koska koulun kriisiohjeiden mukaan vastuu tiedotuksesta on rehtorilla.”

Oppilaan kuolema

- Kuolema on tapahtunut koulussa tai koulumatkalla:
 - Koulun johto on yhteydessä poliisiin, joiden tehtävänä on kuolinviestin vieminen omaisille henkilökohtaisesti.
 - Tämän jälkeen koulun johtaja on yhteydessä kuolleen oppilaan kotiin.
 - Koulun edustaja(t) käyvät tapaamassa omaisia kukkien tai adressin kera, jos omaiset siihen suostuvat, muussa tapauksessa koulu lähettää kotiin surunvalittelukukat tai -adressin.
-
- Vanhempien kanssa sovitaan koulun toimenpiteistä ja oppilaiden ja opettajien osallistumisesta hautajaisiin vanhempien toivomusta kunnioittaen.
 - Tarvittaessa koteihin tiedotetaan asiasta kirjeellä.
 - Mikäli huoltaja ilmoittaa oppilaan kuolemasta, kerrotaan asiasta viipymättä koulun rehtorille. Sen jälkeen toimitaan kohtien 3-5 mukaisesti.

Opettajan tai työntekijän kuolema

- Koulun johto on yhteydessä kuolleen omaisiin.
- Koulun johtaja tai koulun kriisityöryhmän jäsen kertoo koululle / opettajat kertovat opetusryhmilleen tai ohjausryhmilleen tapahtuneesta.
- Koulussa pidetään muistotilaisuus.
- Koulun edustaja(t) käyvät tapaamassa omaisia kukkien tai adressin kera jos omaiset siihen suostuvat, muussa tapauksessa koulu lähettää kotiin surunvalittelukukat tai -adressin.
- Koulun johto sopii omaisten kanssa koulun työntekijöiden ja oppilaiden tai opiskelijoiden mahdollisesta osallistumisesta hautajaisiin.

Itsetuhoinen nuori

Kuulet itsetuhoisesta nuoresta

- Keskustele nuoren kanssa.

- Ohjaa nuori kouluterveydenhoitajalle, koulukuraattorille tai koulupsykologille. Nuorelta kannattaa kysyä, kuka työntekijöistä on nuorelle tuttu tai kenet nuori haluaa.
- Jos huolesi on vakava, saata nuori työntekijälle. Tule itse mukaan.
- Ota yhteyttä huoltajaan huolestasi, mielellään soittamalla.
- Jos tilanne vaikuttaa vakavalta, eikä opiskeluhuollon työntekijää ole saatavilla, toimi akuuttiohjeen mukaisesti.

Itsetuhoinen nuori akuutisti

- Rauhoita tilanne ja kuuntele nuorta.
- Konsultoi kouluterveydenhoitajaa, koulukuraattoria tai koulupsykologia. Saata nuori työntekijän vastaanotolle.
- Soita huoltajalle mahdollisimman pian.
- Jos kouluterveydenhoitajaa, koulukuraattoria tai koulupsykologia ei ole saatavilla, ole nuoren kanssa, ja pyydä huoltajaa saapumaan koululle ja ohjaa huoltaja nuoren kanssa terveyskeskukseen päivystävälle lääkärille.
- Tee lastensuojeluilmoitus.
- Jos nuori karkaa, tee lastensuojeluilmoitus soittamalla päivystysnumeroon

Koulupäivän aikana tapahtuva itsemurha

- Jos itsemurha tapahtuu koulupäivän aikana, huolehdistaan siitä, etteivät oppilaat pääse tapahtumapaikalle tai poistuvat sieltä heti. Kutsutaan ambulanssi, poliisi ja koulun kriisiryhmä.
- Suruviestin kotiin vie poliisi. Tämän jälkeen koulun johtaja on yhteydessä kotiin.
- Koulun johtaja sopii kuolleen nuoren vanhempien kanssa koulun toimenpiteistä ja hautajaisiin osallistumisesta, vanhempien toivomuksia kunnioittaen.
- Tieto itsemurhasta annetaan ensin koulun työntekijöille, jotka sopivat yhdessä kriisiryhmän kanssa, mitä ja miten oppilaille kerrotaan asiasta. Asiallisella informaatiolla ja psyykkisellä tuella ehkäistään uusia itsemurhatapauksia.
- Opettaja ja/tai joku kriisiryhmän jäsenistä käsittelevät asiaa ohjausryhmittäin tai opetusryhmittäin.
- Itsemurhan mallivaikutuksen vuoksi myös lähikoulujen rehtoreita olisi hyvä informoida nuoren tekemästä itsemurhasta.

Itsemurhan käsittely kouluyhteisössä on erityisen tärkeää, koska itsemurha saattaa toimia ongelmanratkaisumallina muille. Erityisen tärkeää on korostaa sitä, ettei kenenkään tarvitse jäädä elämänongelmiensa kanssa yksin vaan apua on saatavilla. On tärkeää estää itsemurhan ja kuoleman ihannointi sankarillisena ratkaisukeinona. Nuoren itsemurhan jälkeen on tärkeä seurata tilannetta. Osa oppilaista (myös opettajista) voi muutamien kuukausien ajan itsemurhan jälkeenkin tarvita tukitoimia, esimerkiksi asiantuntijan vetämiä yksilö- tai ryhmäkeskusteluja.

Onnettomuus tai tapaturma koulussa

- Ensimmäisenä onnettomuuspaikalle saapunut henkilökunnan jäsen arvioi, mitä on tapahtunut ja minkälaista apua tarvitaan. Henkilökunnan jäsen ei poistu paikalta.
- Ryhdytään nopeasti tarvittaviin toimiin, esimerkiksi kutsutaan paikalle kouluterveydenhoitaja tai ambulanssi.
- Tarvittaessa soitetään yleiseen hätänumeroon ja tehdään hätäilmoitus. Hätäilmoitusta tehtäessä kerrotaan, mitä on tapahtunut, missä paikassa ja osoitteessa ja vastataan esitettyihin kysymyksiin (potilaan vointi, tarkemmat tiedot, hälyttäjän nimi ym.). Puhelua ei saa katkaista ennen kuin siihen annetaan lupa.
- Otetaan yhteys kiinteistönhoitajaan tai vahtimestariin, joka hoitaa opastuksen onnettomuuspaikalle.
- Ilmoitetaan koulun johdolle ja mahdollisesti muille avun saannista ja saaduista ohjeista.
- Koulun johto ottaa yhteyden oppilaan huoltajaan ja ilmoittaa tilanteesta.

Onnettomuus tai tapaturma retkellä tai koulumatkalla

- Selvitä oppilaillesi etukäteen säännöt, vastuuasiat ja aikataulut. Ota retkelle mukaan koulun yhteystiedot.
- Ensimmäisenä onnettomuuspaikalle saapunut henkilökunnan jäsen arvioi, mitä on tapahtunut ja minkälaista apua tarvitaan. Henkilökunnan jäsen ei poistu paikalta.
- Ryhdytään nopeasti tarvittaviin toimiin, esimerkiksi kutsutaan paikalle ambulanssi tai poliisi.
- Otetaan yhteys koulun johtoon ja ilmoitetaan tilanteesta.
- Koulun johto ottaa yhteyden oppilaan huoltajaan ja ilmoittaa tilanteesta.

Pommiuhka

- Pommiuhasta ilmoitetaan välittömästi poliisille.
- Oppilaat ja työntekijät ohjataan ulos koulurakennuksesta evakuointiohjeiden mukaan.
- Toimitaan poliisin antamien ohjeiden mukaan.
- Tiedotetaan asiasta oppilaiden huoltajille Wilma-tiedotteella ja mahdollisuuksien mukaan jaettavalla paperitiedotteella.

Pommiuhkauksiin on aina suhtauduttava vakavasti, vaikka ne saattavatkin osoittautua aiheettomaksi.

Päihtynyt oppilas koulussa tai koulun tilaisuudessa

- Päihtynyt tai päihtyneeksi epäilty oppilas poistetaan luokasta rehtorin luo.
- Rehtori on yhteydessä oppilaan huoltajaan ja pyytää tätä hakemaan oppilaan koulusta.
- Tilanteen niin vaatiessa otetaan yhteys poliisiin.

- Tehdään lastensuojeluilmoitus lastensuojeluviranomaisille, ilmoituksen allekirjoittavat asiaa käsitelleet aikuiset yhdessä (esim. opettaja ja rehtori).

”Huhumylly”, hysteerinen huhu

- Ole heti yhteydessä koulun johtoon ja tarvittaessa poliisiin.
- Selvitä, mistä huhu leviää (mistä tieto on peräisin).
- Ilmoita huhun levittäjälle, että kyseessä on huhu, jonka asiat täytyy varmistaa koulun johdolta ja poliisilta. Huhun levittäjää käsketään olla levittämättä huhua eteenpäin.
- Ota yhteyttä huhun levittäjän huoltajaan ja toista käsky olla levittämättä huhua eteenpäin.
- Kun asiat selviävät, ole uudestaan yhteydessä huhun levittäjään ja huoltajaan ja selitä tilanne.

KÄYTÄNNÖN OHJEITA

Koulun ja opettajan merkitys

On toivottavaa, että oppilaat palaisivat kouluun mahdollisimman pian, koska koulu edustaa pysyvyyttä ja jatkuvuutta.

On oleellista, että olet läsnä, vaikka et tekisikään mitään - kriisitilanteessa ja sen jälkeen aikuisen läsnäolo on tärkeää. Älä siis vetäydy opettajien huoneeseen tai työtilaan. Opettajat tuntevat luokan oppilaat ja heillä on kokemusta lapsista ja nuorista, älä väheksy ammattitaitoasi. Opettajilla on mahdollisuus havaita erityistä apua tarvitsevat. Varaa reilusti aikaa kuuntelemiseen ja tukemiseen.

Pyri siihen, että ilmapiiri työpaikalla ja luokassasi on huolehtiva, ymmärtävä, hyväksyvä ja tukea tarjoava. Kun sinusta tuntuu, että et itse enää jaksaa, kerro se kollegalle tai koulun johdolle ja pidä pieni tauko. Jos edelleen sinulla on sellainen olo, ettet kykene hallitsemaan omia tunteitasi ja toimintaasi, kerro tästä koulun johdolle ja harkinnan jälkeen vetäydy tilanteesta.

Useiden nuorten koulumenestys huononee kriisin tai trauman jälkeen. Usein vanhemmat vähättelevät lasten kärsimyksiä ja ovat haluttomia käsittelemään heidän kanssaan traumatilanteita.

Kuoleman käsittely koulussa

Oppilaille kertominen

Luokanvalvoja kertoo kuolleen oppilaan omalle luokalle. Opettajat kertovat kuolemasta muiden luokkien oppilaille. Luokissa pidetään hiljainen hetki vainajan

muistoksi. Oppilaiden kanssa keskustellaan koulun käytännöistä toimia tilanteessa. Oppilaita kannustetaan tulemaan juttelemaan asiasta. Lisäksi muistutetaan oppilaita terveydenhoitajan, kuraattorin ja psykologin palveluista (jotka erityistilanteissa mahdollistavat nopean tuen). Jos tapahtuneeseen liittyy sellaista, mikä voi kiinnostaa toimittajia, oppilaita muistutetaan siitä, ettei kenelläkään ole velvollisuus suostua. Koulupäivän jatkamista harkitaan tarpeen mukaan. Opettaja voi muuttaa päivän ohjelmaa, jos aiottu opetussisältö tuntuu epäsopivalta.

Muistotilaisuus

2-3 vuorokauden kuluttua tiedon tultua järjestetään muistotilaisuus kuolleen oppilaan ryhmälle, ystäville ja muille halukkaille. Muistotilaisuuden järjestelyistä vastaa kriisiryhmä yhdessä luokanvalvojan kanssa. Tilaisuuteen voidaan kutsua myös kuolleen omaiset. Muistotilaisuuden ohjelmaan voi kuulua esimerkiksi kynttilän sytytys, hiljainen hetki, surumusiikkia, rehtorin ja seurakunnan edustajan puheenvuorot. Tilaisuuden tarkoituksena on puhua tapahtuneesta yhdessä, antaa kaikille mahdollisuuden keskusteluun ja tunteiden näyttämiseen sekä tehdä surusta luvallista. Muistotilaisuuspäivänä suruliputetaan.

Muistopöytä

Pöytä asetetaan paikkaan, jonka luona kaikki halukkaat oppilaat voivat käydä. Muistopöydälle laitetaan valkoinen pöytäliina, kukkia, kynttilä, valokuva, nimi, syntymä- ja kuolinpäivä sekä jäähyväiskirja, johon halukkaat saavat kirjoittaa viestin oppilaalle ja omaisille.

Mikäli oppilaan kuolema tapahtuu lomalla, sovelletaan edellä mainittuja ohjeita. Henkilökuntaan kuuluvan kuoleman yhteydessä käytetään soveltuvien osin oppilaan kuolemaan liittyviä ohjeita.

Keskustelu oppilaiden kanssa

Suosi rituaaleja ja yhdessä puuhaamista ja yhdistele niitä alla oleviin ohjeisiin!

- Kuolleen luokkatoverin istumapaikka voidaan koristella piirroksilla tai kynttilällä
- Loukkaantuneelle tai kuolleelle oppilastoverille voidaan tehdä kirjeitä tms.
- Tapahtuneesta voidaan piirtää sarjakuva, maalata, kirjoittaa ainekirjoitus tms.

Jos mahdollista, pyydä toinen opettaja tai koulun kriisiryhmän jäsen kaveriksesi. Hankalista asioista puhuttaessa luokassa voi noudattaa seuraavanlaista mallia:

A. Avaus:

- Kerro mitä lähitunnin aikana tapahtuu ja miksi
- Painota puhumisen tärkeyttä

- Selvitetään säännöt:

- 1) Luokkatoverien puhumasta, ajatuksista tai tunteista ei saa kertoa muille
- 2) Kerrotaan omista ajatuksista, ei muiden. Kukin puhuu omasta puolestaan.
- 3) Ketään ei saa pilkata sanojensa tai reaktioidensa vuoksi.
- 4) Itkeminen ja suuttuminen on sallittua.
- 5) Kenenkään ei ole pakko puhua.

- On hyvä muistaa, että lapset ja nuoret ovat huolehtiviaisia ja kunnioittavat toisiaan, he osaavat olla ystävällisiä ja antaa tukea. Opettajan tehtävä on saada oppilaiden luontainen myötätunto esiin. Oppilaita rohkaistaan huolehtimaan toisistaan kriisitilanteissa.

B. Tosiasioiden, ajatusten, reaktioiden ja tunteiden käsittely

- Oppilaiden konkreettisen tiedon tarve on suuri, älä vähättele sitä.
- Kukin saa mahdollisuuden kertoa, miten kuuli, näki tai koki tapahtuneen.
- Väärä informaatio ja väärinkäsitykset korjataan selkeästi mutta hienovaraisesti siten että ei ehkäistä oppilaiden puhetta.
- Opettaja yrittää selvittää, onko joku asia koskettanut joitakin oppilaita enemmän kuin muita.
- Myös opettaja kertoo omat tietonsa. Opettajan tulee ennen tilannetta hankkia tarpeelliset tiedot tapahtuman kulusta ja mahdollisista syistä.
- Jos asiaa on käsitelty tiedotusvälineissä, on hyvä käydä yhdessä läpi esim. lehtileikkeitä.
- Jos oppilaiden havainnot käydään yksityiskohtaisesti läpi, ne menettävät pahimman teränsä. Voi kysyä jatkokysymyksiä suoraan esim.: ”Näitkö tämän itse vai kuulitko sen muilta?” ”Mikä sinusta tuntui kaikkein pahimmalta?” ”Kuuliko joku hänen huutonsa, kun bussi ajoi hänen ylitseen”. Opettaja voi laajentaa kokemuspohjaa kysymällä: ”Kokiko joku samalla tavalla”. Oppilaiden on hyvä huomata, että heidän reaktionsa ovat samanlaisia.
- Voidaan laajentaa tapahtumahorisonttia: ”Miten viime yö meni?” ”Miltä nyt tuntuu?”
- Jos et tiedä vastauksia kysymyksiin, kerro siitä. Voit soittaa paikalle esim. kriisiryhmän jäsenen, jos tarvitset lisää asiantuntemusta.

C. Informointivaihe

- Opettaja kerää yhteen oppilaiden esiintuomat aiheet ja tuo esiin reaktioiden yhdenmukaisuuden ja normaaliuden.
- On tarpeen sanoa, että kenenkään ei tarvitse tuntea näin ollakseen normaali.
- Oppilaille annetaan käytännön neuvoja:
 - koulun terveydenhoitaja, kuraattori, opettajat ja OPOt keskusteleivat mielellään asiasta
 - puhu tapahtuneesta vanhempien ja ystävien ja kaverien kanssa
 - käy hautausmaalla
 - käy kirkossa hiljentymässä
 - hanki lisää tietoa tapahtuneesta
 - pidä päiväkirjaa, kirjoita runo, tee maalaus
 - tehkää jotain omaisten hyväksi

- koska ovat hautajaiset tms., toivotaanko kaverien osallistuvan niihin

D. Päätösvaihe

- Suunnitellaan tulevaa, esim. miten muistetaan uhria/omaisia tai miten osallistutaan hautajaisiin, kuka poikkeaa viemässä kukkasen loukkaantuneelle tms.
- Kysytään, jäikö joku asia mietityttämään tai epäselväksi
- Kysytään, mitä mieltä oppilaat olivat keskustelusta
- Opettaja rohkaisee oppilaita tulemaan puheilleen myöhemminkin, jos he tuntevat tarvetta.

Aamunavaus tai muistohetki

Vakavien kriisitilanteiden jälkeen on hyvä pitää yhteinen tilaisuus, hiljainen hetki tai muistotilaisuus aamunavauksen yhteydessä. Rehtori tai apulaisrehtori järjestävät tämän yhdessä turvallisuusryhmän kanssa.

Kriisin jälkihoito

Koulussa tapahtuneen kuolemantapauksen tai onnettomuuden silminnäkijöille (sekä oppilaille että työntekijöille) järjestetään psykologinen jälkipuinti, debriefing. Sen toteuttaa ulkopuolinen vetäjä, kunnan kriisiryhmän jäsen. Tarvittaessa muissakin kuolemantapauksissa tai yllättävissä järkyttävissä tilanteissa voidaan järjestää debriefing koululla harkinnan mukaan. Debriefingin tarvetta arvioi koulun kriisiryhmä yhdessä kunnan kriisiryhmän jäsenen kanssa.

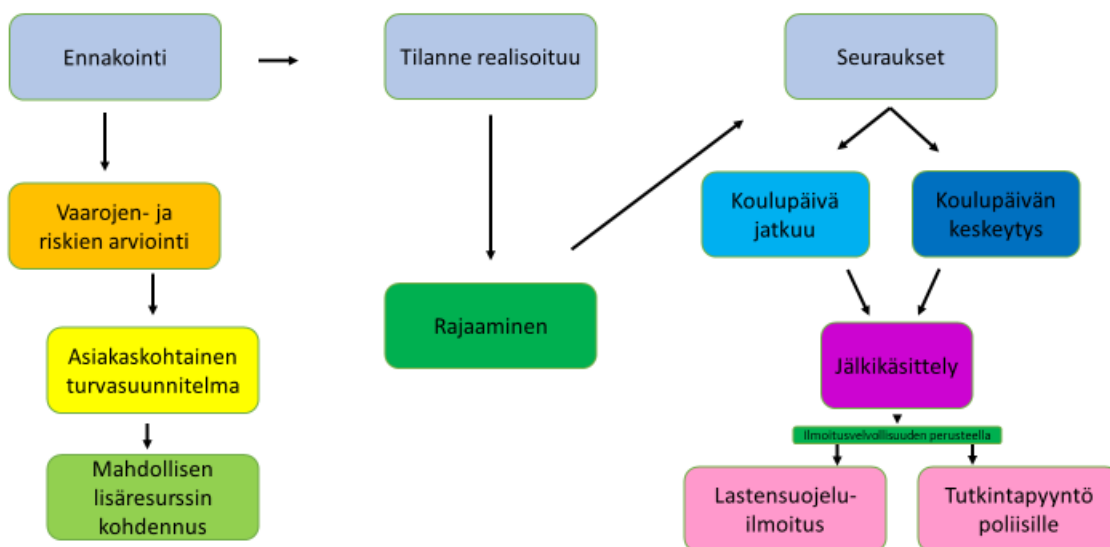
Linkki Intran kriisiviestinnän ohjeeseen [Kriisiviestintä | Nokianvirta \(sharepoint.com\)](#)

Suruliputus

Suruliputuksen järjestäminen kunnioittaa vainajaa ja voi olla apuna yhteisen surun käsittelyssä. Suruliputus järjestetään yleensä vainajan kuolinpäivänä ja silloin lippu lasketaan ”puolitankoon”. Kaupungin yksiköt tilaavat suruliputuksen yksityiseltä toimijalta, jolta ostetaan liputuksen järjestäminen muulloinkin (2023 Hämeen Turvapalvelu). Suruliputukseen ei tarvitse kysyä lupaa vainajan omaisilta, mutta siitä on hyvän tavan mukaista kuitenkin ilmoittaa.

C.Lapsen tai nuoren väkivaltainen käytös varhaiskasvatuksessa tai koulussa, ennakointia ja toimintamalleja

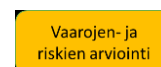
Tilanteet, joissa väkivallan uhka on jollakin tavalla ennakoitavissa

Kuva 1.

Toimintakaavio ennalta-arvattavissa tilanteissa

Vaarojen- ja riskien arviointi

Niissä ryhmissä tai luokissa, joissa on ennakoitavissa tai jo ilmennyt väkivallan uhkaa, tehdään aina vaarojen- ja riskien arviointi (tapaturman vaara), missä arvioidaan tilannetta yksittäisen ryhmän tai luokan osalta. Erityisesti tulee kiinnittää huomiota

- tavaroiden heittäminen ("esineiden sinkoutuminen")
- teräaseet, neulat ("leikkautumisvaara, pistovaara")
- fyysisen väkivallan uhka ("ihmisen aiheuttama vaara")
 - lyöminen, potkiminen, pureminen
- tilanteiden ennakointiin varautuminen ("poikkeavat tilanteet ja häiriöt")
- hälytysmenetelmät ja ensiapu ("puutteet hälytys- ja ensiapuvälineissä")
 - tiedonkulku yksikön sisällä

Vaarojen- ja riskien arvioinnin perusteella mietitään olemassa olevien resurssien riittävyys. Apulaisoikeusasiamiehen ratkaisun (EOAK/3176/2020) mukaan oppilaalle tulee taata perusopetuslain mukainen oikeus saada riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Koulun tulee tarjota kaikki mahdolliset tukikeinot (myös henkilökohtaisen ohjaan mahdollisuus) oppilaalle, jotta voidaan varmistua siitä, etteivät oppilaan käyttäytymisen ja siitä johtuvat kiinnipidot ole seurausta riittämättömästä tuesta.

Asiakaskohtainen turvasuunnitelma

Asiakaskohtainen
turvasuunnitelma

Lapselle tai oppilaalle laaditaan henkilökohtainen turvasuunnitelma, mikäli on vaarana, että hän on väkivaltainen, itsetuhoinen tai karkaileva. Turvasuunnitelma auttaa ennakoimaan tilanteita ja vahvistaa hallinnan tunnetta, kun yhteisistä toimintamalleista on sovittu. Turvasuunnitelma laaditaan yhteistyössä huoltajien kanssa ja koulussa mukana on lisäksi oppilashuolto. Kaikki työntekijät sitoutuvat suunnitelmassa sovittuihin asioihin. Asiakaskohtaisen turvasuunnitelman ja ohjeen löydät [täältä](#).

Suojaaminen ja rajaaminen

Rajaaminen

Ennakoinnista huolimatta voidaan joskus joutua suojaamis- ja rajaamistilanteeseen. Näissä tilanteissa toimimisesta on säädetty perustuslaissa (1999/731), hallintolaissa (434/2003), YK:n lasten oikeuksien sopimuksessa (artiklat 3 ja 37), perusopetuslaissa (1267/2013), varhaiskasvatuslaissa (540/2018) sekä rikoslain 4. luvussa.

Suojaamis- ja rajaamistoimenpiteet ovat **aina viimeinen keino** lapsen tai nuoren rauhoittamiseen, ja huomiota tulee kiinnittää aina tilanteiden ennakointiin. Lapsilla tai nuorilla saattaa olla aggressiivista ja rajatonta käyttäytymistä ennakoivia merkkejä, joita seurataan. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tai esiopetuksen oppimissuunnitelman liitteeksi tai koulussa oppimissuunnitelmaan, henkilökohtaisen opetuksen järjestämisen suunnitelmaan tai muuhun soveltuvaan asiakirjaan kirjataan yhdessä huoltajan kanssa sovitut ennakoivat toimintakäytännöt.

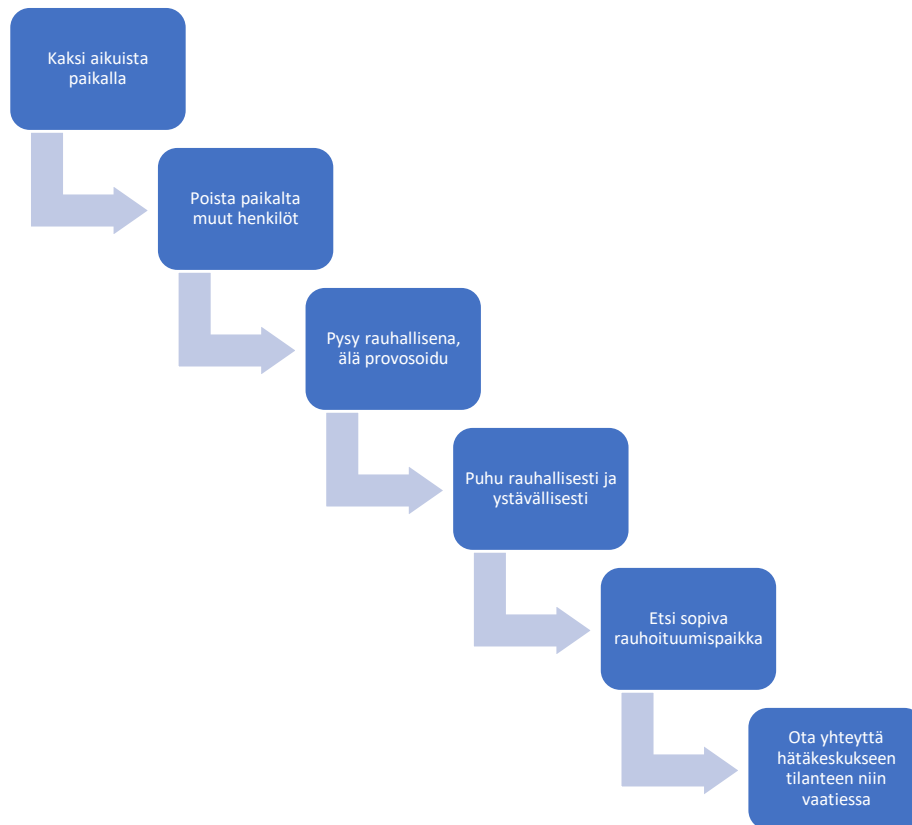
Lapsen tai nuoren rauhoittamiseksi käytetään aina lievintä mahdollista tavoitteisiin johtavaa keinoa. Keinot suhteutetaan lapsen tai nuoren ikään, psyykkiseen tilaan ja muihin lapsen tai nuoren rauhoittumiseen vaikuttaviin seikkoihin. Lapsen tai nuoren suojaamisen ja rajoittamisen tarkoituksena on saada lapsi tai nuori rauhoittumaan turvallisella tavalla. Voimaa ei tule käyttää siten, että lasta tai nuorta hallitaan kipua tuottamalla. Lasta tai nuorta alistava menettely ei ole hyväksyttävää. Toimenpiteiden tulee olla lapsen tai nuoren turvallisuuden tunteen mahdollistavaa, ammatillisesti osaavaa

sekä lapsen tai nuoren ihmisarvoa kunnioittavaa. Keinot ennakointiin sekä suojaamis- ja rajaamistoimiin käsitellään AVEKKI-koulutuksessa.

Suojaamis- ja rajaamistilanteessa tulisi olla paikalla vähintään kaksi aikuista. Rajaamistilanteeseen osallistuvista yksi ohjaa tilannetta ja päättää, miten edetään. Aikuisten tehtävänä voi lisäksi olla lapsiryhmän siirtäminen toiseen tilaan, rajoittamiseen käytetyn tilan rauhoittaminen tai esimerkiksi terävien esineiden siirtäminen pois tieltä. Suojaamis- ja rajaamiskeinoihin saa pääasiassa turvautua rehtori tai opettaja, mutta **jokaisen aikuisen velvollisuus on, tehtävänimikkeestä huolimatta, ryhtyä rikoslaissa säädettyssä hätävarjelu- tai pakkotilanteessa, tarpeenmukaisiin toimenpiteisiin.** Toimenpiteitä jatketaan, kunnes lapsi tai nuori on riittävän rauhallinen kommunikoimaan ilman aikuisen suojaamis- ja rajaamistoimenpiteitä. Lasta tai nuorta pidetään kiinni tukevasti ja turvallisesti; hänelle puhutaan rauhoittavasti. Aikuinen tarkkailee samalla omaa rauhallisuuttaan. Suojaamis- ja rajaamistoimenpiteitä varten on hyvä valita mahdollisimman turvallinen ja rauhallinen paikka. Tilanteen aikana ja sen jälkeen lapsen tai nuoren vointia havainnoidaan.

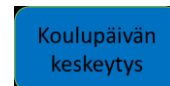
Huoltajiin ollaan yhteydessä tilanteen jälkeen, ja tilanteessa, jossa lasta tai nuorta ei saada rauhoittumaan tai tilanne muutoin niin vaatii, pyydetään huoltajia hakemaan lapsi tai nuori koulusta. Mikäli lapsen tai nuoren tilannetta ei saada rauhoittumaan yrityksistä huolimatta ja huoltajaa ei tavoiteta tai he eivät saavu paikalle, viimeisenä vaihtoehtona on pyytää apua viranomaisilta (ensihoito 112, poliisi). Akuuteissa tilanteissa, joissa väkivallan uhka on todellinen ja merkittävä, soitetaan aina hätäkeskukseen.

Varhaiskasvatuksessa toimitaan käytössä olevan [ohjeistuksen](#) mukaan.

Kuva 2. Yhteenvedo suojaamis- ja rajaamistilanteissa

Koulupäivän keskeyttäminen

Suojaamis- ja rajaamistilanteiden jälkeen pitää miettiä, onko oppilaan koulunkäyntiä mahdollista sen päivän osalta jatkaa vai joudutaanko se keskeyttämään. Koulupäivä voidaan keskeyttää loppupäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. PoL36§:n mukaan koulupäivä voidaan edellä mainitulla perusteella evätä myös seuraavaksi työpäiväksi, mikäli opetuksen järjestäjä tarvitsee aikaa suunnitella oppilaan paluuta takaisin opetukseen ja tarjota oppilaalle oppilashuollon palveluita sekä tukea turvallista paluuta opetukseen. Paluu opetukseen suunnitellaan tiiviissä yhteistyössä oppilashuollon ja huoltajien kanssa.

Esiopetusajan keskeyttäminen

Sääntelyä, jonka nojalla vanhempia voitaisiin edellyttää hakemaan lapsi pois varhaiskasvatuksesta tai esiopetuksesta, ei löydy. Tilanteessa lähtökohtana on kodin ja esiopetuksen järjestäjän yhteistyö.

Jälkikäsitteily

Jälkikäsitteily

Lapsen tai nuoren kanssa keskustellaan tapahtumaan johtaneista syistä, kun se on lapsen tai nuoren vointi huomioiden mahdollista. Tilanteen jälkeen lapsen tai nuoren huoltajalle selvitetään tapahtumien kulku, aikuisen toiminta ja lapsen tai nuoren reagointi rajoittamiseen. Jatkotyöskentelystä sovitaan yhdessä lapsen huoltajan ja lasta ja nuorta hoitavien muiden tahojen kanssa. Tarvittaessa kootaan yksilökohtainen oppilashuoltoryhmä sekä varmistetaan kasvun-, oppimisen- ja koulunkäynnintuki. Ryhmässä arvioidaan tilanne ja päätetään jatkotoimista. Aina on sovittava myös haastavan käyttäytymisen seurannasta, jotta sovitut asiat ja kaikkien osapuolten tietoisuus tilanteesta pysyy ajan tasalla. Seurannan merkitys tilanteen hallinnassa on keskeinen.

Lastensuojelu-
ilmoitus

Suojaamis- ja rajaamistilanteissa **lastensuojeluilmoitus** tehdään tilanteen jälkeen kuvan 4. mukaisesti. Lastensuojeluilmoituksen tekee se henkilö, joka on asian ensin kuullut, nähnyt tai havainnut. Jokainen toimija (varhaiskasvatus, koulu, ensihoito, poliisi...) tekee oman lastensuojeluilmoituksen.

Lapsi- tai oppilasryhmän kanssa asiaa käsitellään ikä ja kehitystaso huomioiden sekä vastataan lasten/nuorten kysymyksiin.

Mikäli jokin tietty ryhmä tai luokka on nähnyt väkivaltatilanteen, on asiasta hyvä tiedottaa huoltajia. Näin tehdään toiminnasta läpinäkyvää ja vältetään erilaisten huhupuheiden leviäminen. Opettajan on hyvä keskustella tilanteesta oman ryhmän tai luokkansa kanssa mahdollisimman pian tapahtuneen jälkeen, mutta oppilaiden tunteet voivat nousta pintaan vasta kotona, turvallisessa ympäristössä. Siksi asiasta on hyvä informoida huoltajia. Koulu voi lähettää viestin Wilmassa, varhaiskasvatuksessa ryhmän henkilökunta informoi vanhempia hakutilanteesta.

Viestiin ei laiteta kenenkään henkilötietoja. Puhu tilanteesta yleisellä tasolla, ilman yksityiskohtaista tapahtumakuvausta. Muistathan informoida asiasta myös oppilashuoltoon, jotta nämä ovat tietoisia mahdollisista tulevista yhteydenotoista. Voit käyttää esimerkiksi alla olevaa viestipohjaa ja muokata sitä itsellesi sopivammaksi.

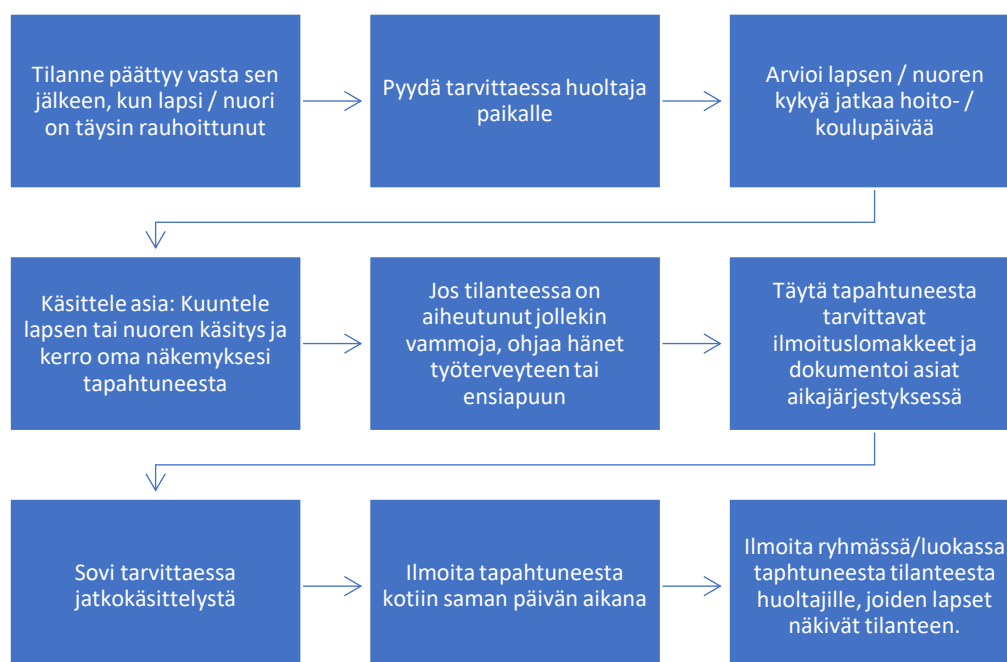
Päiväkodissa / Koulussa sattui tänään tilanne, jossa aikuiset joutuivat suojaamaan ja rajaamaan erästä lasta / nuorta häntä rauhoittaakseen. Tällaisia tilanteita varten päiväkodissamme / koulullamme on toimintamalli, jonka mukaisesti etenemme tilanteen selvittämiseksi. Tilanteesta on keskusteltu jo päiväkodissa / koulussa opettajan / kasvattajan johdolla. Jotkut lapset / nuoret saattoivat myös säikähtää tilannetta. Mikäli

huoltaja huomaa lapsen tai nuoren käytöksessä pelkoa tai arkuutta, siitä on hyvä keskustella hänen kanssaan. Voitte olla myös yhteydessä varhaiskasvatuksen henkilökuntaan/koulun oppilashuoltoon. Yksittäistä lasta tai nuorta koskeneesta tilanteesta ei tarkempia tietoja voida kuitenkaan antaa muille kuin lapsen tai nuoren huoltajille.

Esihenkilön tulee käsitellä suojaamis- ja rajoittamistoimenpiteisiin johtanut tilanne **henkilöstön kanssa**. Apuna voi käyttää kaupungin ohjetta [uhka- ja väkivaltatilanteiden käsittelyyn](#). Suojaamis- ja rajoittamistoimenpiteisiin osallistuneet ja paikalla olleet henkilöstön jäsenet saattavat olla myös henkisen ensiavun tarpeessa. Apua tulee tarjota heille aktiivisella otteella, sillä poikkeuksellisen tapahtuman kokenut henkilö ei välttämättä itse kykene apua hakemaan. Mikäli käsittely esihenkilön ja muun henkilöstön kanssa on riittämätöntä, henkistä ensiapua on tarjolla työterveydessä. Avun tarve pitää huomioida myös silloin, kun väkivaltatilanteet ovat toistuvia.

Työnohjausta voidaan käyttää etenkin pienryhmien tiimeille, säännöllisesti toistuviin haastaviin tilanteisiin tai kun henkilö on joutunut väkivallan kohteeksi.

Työtapaturman ollessa kyseessä, tulee käydä lääkärissä tai terveydenhoitajalla vammojen niin vaatiessa. Mikäli tilanteesta on aiheutunut työntekijälle työtapaturma, joka aiheuttaa hoitolaitoksen vastaanottokäynnin ja tai sairauspoissaolon, esihenkilö tekee työtapaturmailmoituksen vakuutusyhtiölle. Vakavissa tilanteissa, joiden seurauksena on esimerkiksi aiheutunut jännevamma, luunmurtuma tai muu vamma, jonka hoitaminen vie pitkään, työnantaja (henkilöstöpäällikkö / työsuojelupäällikkö) ilmoittaa tapaturmasta myös Aluehallintovirastoon erillisellä lomakkeella.

Kuva 3. Yhteenvedo toimimisesta tilanteiden jälkeen

Ennalta-arvaamattomat tilanteet

Väkivalta kohdistuu opettajaan tai muuhun kasvattajaan

Opettajilla ja kasvattajilla, kuten muillakin kansalaisilla on ehdoton oikeus fyysiseen koskemattomuuteen. Jos tätä koskemattomuutta rikotaan, niin ainakin yläkouluikäisten ja sitä vanhempien oppilaiden kohdalla tehdään aina tutkintapyyntö poliisille. Opettajaan kohdistuva pahoinpitely on aina virallisen syytteen alainen teko. Tällöin poliisi on velvollinen tutkimaan asian, kun se on saanut tiedon tapahtumasta.

Työtehtävässä tapahtuneena myös lievä pahoinpitely on virallisen syytteen alainen. Pahoinpitelyn uhrille ei välttämättä tarvitse aiheutua pahoinpitelystä ruumiinvammaa, jotta teko täyttäisi ainakin lievän pahoinpitelyn tunnusmerkistön.

Yksikön väkivaltailmoitukset käydään säännöllisesti läpi työyhteisön kanssa, missä arvioidaan mitä tapahtui ja mitä tunteita siitä seurasi. Arvioidaan myös, miten vastaaviin tilanteisiin varaudutaan jatkossa ja miten työyhteisöä niissä tuetaan.

Väkivaltatilanteiden jälkeen väkivallan kohteeksi joutuneella työntekijällä ja esihenkilöllä on velvollisuus ilmoittaa asiasta aina omalle esihenkilölleen ja tehdä [henkilökuntaan kohdentuneen väkivallan](#) ilmoitus työsuojeluun (Työturvallisuuslaki 738/2002 19 §). Väkivaltailmoituksista kertyneen tiedon avulla saadaan pidemmältä ajalta käsitys työpaikan väkivaltatariskeistä ja voidaan suunnitella, miten jatkossa ehkäistään vastaavat tilanteet ennalta. Tiedon avulla työnantaja arvioi, onko tarpeen lisätä tai uudelleen kohdentaa resurssointia.

Tilanteiden akuutin vaiheen jälkeen tapahtuneesta ilmoitetaan kuvan 4. mukaan eri tahoille.

Koulunkäyntikyisyyteen liittyviä toimenpiteitä

Koulupäivän lyhentäminen

Koulupäivää voidaan lyhentää PoL18§ perusteella. Useimmiten oppilailla perusteena on terveydelliset syyt; psyykkinen vointi ja jaksaminen.

Koulupäivän lyhentämisestä päättää rehtori erityisten opetusjärjestelyiden päätöksellä määräajaksi (lukuvuosi). Usein virallista päätöstä edeltää kokeilujakso, jossa etsitään sopivaa tuntimäärää sen hetkiseen vointiin liittyen. Koulupäivää pidennetään, kun vointi sen sallii.

Koulupäivän lyhentäminen ei tarkoita, että oppilas vapautetaan jonkin aineen opiskelusta. Opiskelu järjestetään toisin, jos oppilas ei pysty opiskelemaan ryhmässä. Oppiainesta voidaan karsia siten, että vain minimitalvoitteet saavutetaan. Osa oppiaineista tai sen osista voidaan suorittaa vapaa-ajalla. Tähän koulu tarvitsee tiivistä yhteistyötä huoltajien kanssa, kun oppilas kerää suorituksia vaikkapa kotitaloutta tai liikuntatunteja varten.

Sairausloma - kun taukoa koulunkäynnistä tarvitaan enemmän

Ensisijainen vastuu koulunkäyntikyvyn arviosta on opetuksen järjestäjällä. Arvio tulee tehdä moniammatillisesti esimerkiksi oppilashuoltoryhmässä. Oppilashuoltoryhmän voi kutsua koolle huoltajan luvalla rehtori, opettaja, kuraattori, terveydenhoitaja tai lääkäri. Huoltajien tulisi aina olla aktiivisena osapuolena arvioinnissa. Arviointi voidaan tehdä yhteistyössä oppilasta mahdollisesti jo hoitavan tahon kanssa.

Koulunkäyntitauko voi olla tarpeen toimintakykyyn voimakkaasti vaikuttavan häiriön, kuten masennuksen, akuutin vaiheen aikana. Taukoa saatetaan tarvita myös, jos käyttäytymisestä on merkittävää haittaa ja tukitoimien tai hoidon järjestelemiseen tarvitaan aikaa. Lyhyt tauko voi auttaa katkaisemaan myös epätoivottua käyttäytymistä ylläpitävän pelon kierteen esimerkiksi akuutin väkivaltatilanteen jälkeen. Lääkäri arvioi, onko kyseessä sellainen toimintakykyä heikentävä sairaus, jonka hoidossa sairauslomasta on hyötyä. (Lääkärilehti 3/2019 vsk 74)

Muuta

Koulupäivän ja varhaiskasvatuspäivän tapahtumiin ja keskeytyksiin liittyen on tärkeää sopia seuraamuksista, joita oppilaalle aiheutuu. Koulun palkkiot tai kurinpitotoimet eivät yleensä ole yksistään riittäviä, jotta toivottua käytöstä saadaan ylläpidettyä. Hyvistä kouluun liittyvistä asioista huoltaja voi palkita ja huonoista asioista voi seurata vapaa-ajalle jotain rajoituksia. On tärkeää, että näitä seuraamuksia noudatetaan yhtenäisesti kaikkien kanssa eikä niistä jousteta. Oppilaiden on koettava, että huoltajat ja koulun aikuiset ovat samalla puolella ja tukevat toinen toisiaan siinä, että oppilas hoitaa kouluasiansa riittävän hyvin.

Koulunkäyntikykyisyyteen liittyviä asioita mietittäessä voidaan hyödyntää myös Valterin [toimintakykyarviota](#).

Koulutukset

Ihmeelliset vuodet

Ihmeelliset vuodet -ryhmänhallintamenetelmä on tarkoitettu varhaiskasvatukseen, alakouluihin ja muille lasten kanssa työskenteleville ammattilaisille. Menetelmän avulla voidaan ennaltaehkäistä käytöspulmien syntyä, ennakoida suunnittelua käytösongelmaisten lasten kanssa toimimisessa, puuttua häiriökäyttäytymiseen ja sen

vähentämiseen ryhmässä, saada huonoon käytös kuriin seuraamusten avulla sekä opettaa itsesääätelyä ja tunteiden hallintaa. Menetelmää hyödynnetään positiivisen suhteen luomisessa lapsiin ja vanhempiin, myönteisen käyttäytymisen edistämiseen lapsiryhmässä ja kannustimien käyttämiseen lasten motivoinnissa.

Ohjelman keinoin tuetaan kaikkia lapsia itsesäätelyn, hyvän kaveruuden ja käytöksen taidoissa, keskittyen erityisesti lapsiin, jotka tarvitsevat tukea näissä asioissa. Tavoitteena on ammattilaisten työtöteen kehittäminen ennalta ehkäisevään suuntaan.

Menetelmän perusta on myönteisen suhteen luominen lapseen, kohtaamalla lapsi positiivisesti ja kiireettömästi. Aikuisen tärkeä tehtävä on olla kiinnostunut lapsen ajatuksista, mielenkiinnonkohteista, tunteista ja huolista. Lasta kannustetaan haastavissa tilanteissa positiivisella puheella uskoen ja luottaen lapsen onnistumiseen. Tavoitteena on kannustaa lapsia huomaamaan toisten lasten erityisiä kykyjä ja tarpeita, sekä auttamaan toisiaan.

Ennakointi on menetelmän tärkeä väline, keinoina käytetään mm. selkeiden sääntöjen laatimista yhdessä lasten kanssa, kuvitettua päiväjärjestystä ja rutiineja. Lapsille pyritään antamaan ohjeet ja muistutukset toivotusta käytöksestä positiivisessa ja selkeässä muodossa. Toivotusta käytöksestä annetaan positiivista palautetta, joka on tärkeä keino erityisesti silloin kun lapsi opettelee uutta käyttäytymismallia tai taitoa.

Haastavissa tilanteissa aikuinen pyrkii olemaan turvallinen ja kuunteleva aikuinen, joka hyväksyy ja sanoittaa lapsen tunteet ja pyrkii selvittämään tilanteita pohtimalla yhdessä lasten kanssa mitä tilanteessa tapahtui ja miten ongelman voisi ratkaista. Lasten kanssa pohditaan myös etukäteen rauhoittumisen keinoja itsehillintää vaativiin tilanteisiin.

Jos edellä mainituilla toimenpiteillä ei ole päästy toivottuun tulokseen, keinoina voidaan käyttää motivointia kannustimien avulla, joko koko ryhmän kanssa yhteisen tavoitteen tai yhdellä lapsella henkilökohtaisen tavoitteen saavuttamiseksi. Huomiotta jättämistä voidaan käyttää keinona silloin, jos ei ole kyse toisten satuttamisesta tai muusta turvallisuuteen liittyvästä tilanteesta. Seuraamukset ovat menetelmän äärimmäinen keino, jos edellä mainituilla keinoilla haasteita ei ole saatu ratkaistua.

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on kouluttaa kaksi henkilöä Ihmeelliset vuodet - ohjaajiksi, jotka edelleen kouluttavat varhaiskasvatuksen henkilöstöä. Rahoitus koulutukselle ja koulutusmateriaalille on hankkeen kautta olemassa. Ohjaajakoulutus alkaa syksyn 2023 aikana ja seuraava koulutusprosessi alkaa keväällä 2024. Tavoitteena on kouluttaa mahdollisimman moni varhaiskasvatuksen henkilöstön jäsen ihmeelliset vuodet- menetelmään.

Yhteyshenkilöinä toimivat Päivi Rantala ja Milla Uusi-Panula-Rauhala.

ART

ART-menetelmä on yläkouluille tarkoitettu toimintamalli, joka soveltuu muokattuna myös alakouluille. ART-menetelmä perustuu kognitiivisen käyttäytymisterapiaan, mistä

hyötyvät ne nuoret, joilla on taitopuutoksia käyttäytymisen, tunteiden ja/tai ajattelun tasolla.

ART-nimen käyttäminen ja toteuttaminen vaatii tarvittavat koulutukset.

Ohjelman osa-alueet:

1. Sosiaalisten taitojen harjoittelu

Mallintaminen; mistä taito koostuu

Rooliharjoitukset; mahdollisuus harjoitella kunkin taidon eri vaiheita, rooliharjoituksesta annetaan myös palautetta, miten hyvin suoritus vastasi mallinnettua taitoa.

2. Vihanhallinnan harjoittelu

Tavoitteena oppia vaihtoehtoinen toimintatapa aggressiivisen käyttäytymisen sijaan.

Laukaisevien tekijöiden ja vihjeiden tunnistaminen

Rauhoittajien ja muistuttajien käyttäminen

Seurausten ajatteleva /oppiminen

3. Moraalinen päättely

Tavoitteena vahvistaa nuoren oikeudenmukaisuuden tuntoa ja kykyä ottamaan huomioon myös muiden tarpeet ja oikeudet.

Työskentely

- Työskentely aina työparityöskentelyä
- Työskentely voi olla viikoittaista esim. 1h/vko/työntekijä
- tai työskentely voi olla jaksomaista esim. 6 viikko 1h/viikko/työntekijä
- tai muilla rehtorin päättämällä tavoilla toteutettuna

Rahoitus

- Rahoitus voidaan ottaa kerho, tukiopetus tai hanke rahoista
- jos tarve on hyvin suuri, niin tehtävä voi olla myös lisätyötä, koulun rahoituksen puitteissa
- Rehtori voi varata tälle aikaa tuntikehyksestä

AVEKKI

Väkivalta henkisessä tai fyysisessä muodossa on usein osa päiväkotien ja koulujen arkea. AVEKKI -koulutus antaa työkaluja väkivaltaisen nuoren tai lapsen kohtaamiseen niin teoriassa kuin käytännössäkin. Koulutuksen tavoitteena on löytää keinot kaikille

turvalliseen arkeen. Koulutuksen avulla voidaan lisätä ymmärrystä aggressiivisesti ja väkivaltaisesti käyttäytyvästä nuoresta / lapsesta ja löydetään keinoja heidän kohtaamiseensa.

AVEKKI-käsite muodostuu sanoista Aggressio, Vuorovaikutus, Ennaltaehkäisy/hallinta, Kehittäminen, Koulutus ja Integrointi.

On tärkeää, että AVEKKI-toimintatapamallia opiskelevat ymmärtävät sen riittävän laajasti ja siten ettei synny väärää käsitystä ”pelkästä väkivallanhallintakoulutuksesta”.

Nokian kaupunki on sitoutunut siihen, että jokaisessa päiväkodissa ja koulussa on henkilökuntaa, jotka ovat saaneet koulutuksen uhkatilanteiden ennaltaehkäisyyn (AVEKKI, MAPA). Koulutus pitää säännöllisesti päivittää, jotta uusin tieto on käytettävissä. Tärkeää on, että uusi, vakituinen henkilökunta koulutetaan mahdollisimman nopeasti.

Koulutus tapahtuu pääasiassa Osakkeen tarjoamien koulutusten kautta. Päiväkodit ja koulut voivat myös itse tilata yhteisiä tai räätälöityjä koulutuksia.

Pienluokkien henkilökunnan vuosittainen perehdytys

- pienluokkien opettajien ja ohjaajien yhteinen tilaisuus lukuvuoden alussa
- väkivallan ennakoivan mallin läpikäynti (mallin löydät [Tästä](#))

OH-ryhmän rooli

Väkivaltaisesti käyttäytyvästä oppilaasta on aina hyvä tiedottaa myös oppilashuoltoryhmää (koulukuraattori, koulupsykologi, kouluterveydenhoitaja). Oppilashuoltoryhmä auttaa oppilasta kouluun paluussa ja tilanteen käsittelyssä jälkikäteen. Oppilashuolto voi tarvittaessa myös arvioida, onko tarvetta ohjata oppilasta muiden palveluiden pariin.

Luokassa sattunut väkivaltatilanne voi jättää pitkäkestoisiakin vaikutuksia väkivaltaisesti käyttäytyneen oppilaan luokkatovereihin. Jos tilanne nousee oppilaiden keskuudessa puheeksi tai opettaja huomaa sen aiheuttaneen yleistä levottomuutta tai ahdistusta, oppilashuoltoryhmän jäsentä voi pyytää purkamaan tilannetta koko luokan kesken. Mikäli opettaja haluaa itse pitää tällaista keskustelutilaisuutta, suositellaan oh-ryhmäläisen pyytämistä tilanteeseen työpariksi. Myös yksittäisiä oppilaita tai heidän vanhempiaan voi ohjata olemaan yhteydessä oppilashuoltoryhmään keskustelutuen saamiseksi.

Konsultoinnit - apua arjen hallintaan

Nokian perusopetuksessa on tarjolla erilaisia konsultaatiokäytänteitä oppilaiden koulunkäynnin tukemiseksi. Konsultaatiopalveluihin liittyvissä asioissa ollaan yhteydessä koulujen erityisopettajiin tai oppimisen ja koulunkäynnin tuen koordinaattoriin.

Konsultoivien opettajien ja ohjaajien kautta koulujen perusopetuksen opettajat voivat hyödyntää matalan kynnyksen konsultaatiotukea saaden tukea oppilaiden koulunkäyntiin ja oppimiseen. Konsultoituja opettajia voidaan käyttää mm. oppilaiden koulumotivaatiohaasteiden ratkomiseen, nepsy-oireisten oppilaiden tukemiseen, kielellisiä oppimisvaikeuksia omaavien oppilaiden tukemiseen sekä oppilaan koulumotivaation ylläpitämisen tukemiseen. Usein oppilaiden koulussa ilmenevä aggressiivinen käytös johtuu oppimisen vaikeuksista tai nepsy-oireiden aiheuttamista haasteista.

Nokian perusopetuksen konsultaatiokäytänteet voivat olla eri vuosina erilaiset riippuen mm. meneillään olevista hankkeista. Nokialla käytössä pääosin kuitenkin seuraavanlaiset konsultaatiomuodot:

- Perusopetuksessa oman koulun erityisopetuksen konsultaatiotuki, jossa esim. koulun laaja-alaista erityisopettajaa käytetään konsultaatiotukena oppilaan tai luokan tuen suunnittelussa ja toteutuksessa. Jatkuvuuden varmistamiseksi tähän liittyvä resursointi on tärkeää huomioida vuosittain myös talousarvion laadinnan yhteydessä.
- Nokian perusopetuksen konsultaatiomalli ns. matalan kynnyksen konsultaatiomalli, jossa konsultaatiomallissa mukana olevat Nokian kaupungissa työskentelevät opettajat ja ohjaajat tulevat pyydettyä koululle ja antavat konsultoiden tukea oppilaan tai oppilasryhmän koulunkäynnin tueksi. Jatkuvuuden varmistamiseksi tähän liittyvä resursointi on tärkeää huomioida vuosittain myös talousarvion laadinnan yhteydessä.
- TAYSin sairaalaopetuksen konsultaatiopalvelu (voimassa tällä hetkellä vuoden 2023 loppuun)
- Valterin (valtakunnallinen oppimis- ja ohjauskeskus) konsultaatiopalvelu (maksullinen) <https://www.valteri.fi/palvelut/konsultointi/>
- Käsikirjat ja oppaat, mm. OPH:n julkaisu ["Keinoja lasten ja nuorten emotionaalisten, sosiaalisten ja käyttäytymisen taitojen tukemiseksi"](#)

Nokian varhaiskasvatuksen konsultaatiokäytänteet

- Oman päiväkodin erityisopettajan tuki suunnittelussa ja toteutuksessa.

- Varhaiskasvatuksen erityissosionomin konsultointi. Erityissosionomi toimii vanhemmuuden tukena yhteistyössä kasvatushenkilöstön ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa.
- Väkivaltaisesti käyttäytyvä lapsi ja huoltajat ohjataan aina tarvittaessa neuvolapalveluihin ja muihin terveyden- ja sosiaalihuollon palveluihin.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden ja poliisin konsultaatio tarvittaessa

Esiopetuksessa

- Oman päiväkodin erityisopettajan tuki suunnittelussa ja toteutuksessa.
- Mikäli nähdään tarve terveydenhoitajan, lääkärin, kuraattorin tai psykologin tukeen, lapsi ja huoltajat ohjataan opiskeluhoitopalveluiden piiriin. Nokiolla esiopetuksen opiskeluhoitopalvelut on jaettu lapsen tulevan koulun mukaan.
- Tarvittaessa opiskeluhoollon henkilöstö ohjaa lasta tai perhettä edelleen muiden palvelujen piiriin.

Käytäntöjä on kuvattu tarkemmin sekä varhaiskasvatuksen että esiopetuksen osalta esiopetuksen opiskeluhoollon suunnitelmassa.

Ilmoitusvelvollisuus - milloin ja minne?

Ilmoitus työsuojeluun

Väkivaltatilanteet ilmoitetaan aina työsuojeluun Henkilökuntaan kohdentuneen väkivallan ilmoituslomakkeella. Lomake löytyy koulujen Wilmasta ja [Työsuojelun](#) sivuilta. Tieto ilmoituksesta menee omalle esihenkilölle ja automaattisesti myös varhaiskasvatuksen johtajalle tai johtavalle rehtorille.

Milloin on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus?

Varhaiskasvatuksen ja opetustoimen henkilöstöön kuuluvalla on salassapidon estämättä velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus viipymättä, jos on tehtävässään saanut tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä. [Lastensuojelulaki 25 § (417/2007)] Ilmoitusvelvollisuus voidaan toteuttaa myös yhdessä lapsen tai hänen vanhempansa kanssa [Lastensuojelulaki 25 a § (1302/2014)]. Ilmoitusvelvollisuuden perusteena voivat olla myös sellaiset opettajan tehtävänsä hoitamisen yhteydessä saamat tiedot, jotka liittyvät tapahtumiin kouluajan ulkopuolella.

Lastensuojeluilmoitus tehdään sähköisellä [ilmoituslomakkeella](#)

Milloin on velvollisuus ilmoittaa asiasta myös poliisille?

Varhaiskasvatuksen ja opetustoimen henkilöstöön kuuluvalla on salassapidon estämättä velvollisuus tehdä ilmoitus sekä lastensuojelulle että poliisille, jos on tehtävässään saanut tiedon, jonka perusteella on syytä epäillä

- lapseen kohdistuvaa **seksuaalirikosta**
- tai tiettyjä henkeen tai terveyteen kohdistuvia rikoksia, joista säädetty enimmäisrangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.
 - tällainen rikos on esimerkiksi **pahoinpitely**.
- myös alle 15-vuotiaan nuoren rikoksen tunnusmerkit täyttävistä teoista tulee ilmoittaa poliisille
- **syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi**
[Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 23 § 4 mom. (274/2015)]
 - väkivallan uhkasta ilmoittaminen kuuluu vastuulliseen toimintaan

Ilmoitusvelvollisuus Aluehallintovirastoon (AVI)

Työsuojelun valvontalain 46 §:n mukaan työnantajan on viipymättä ilmoitettava poliisille ja aluehallintovirastolle työtapaturma- ja ammattitautilaissa (459/2015) tarkoitetusta työtapaturmasta, joka on aiheuttanut kuoleman tai vaikean vamman. Ilmoitusvelvollisuus koskee työtapaturmiksi katsottavia (työtapaturma- ja ammattitautilaki 20-25 §) väkivaltilanteita, joista seurauksena on vaikea vamma tai kuolema.

Kuva 4.

Ilmoitusvelvollisuus	Esihenkilö	Työsuojelu	Lastensuojelu	Poliisi	AVI
Väkivallan teon luonne					
Varhaiskasvatus / alakoulu 1.-2. luokat					
Fyysinen • raapiminen • pureminen • sylkeminen • potkiminen, lyöminen	X	X	toistuvissa teoissa yhteys	X jos kohdistuu pääalueelle, pyydä lisäohjeistus poliisilta	jos seurauksena on vakava vamma
• sanallinen väkivalta / uhkaaminen	X	X	toistuvissa teoissa yhteys		
Alakoulu 3.-6. luokat					
Fyysinen • raapiminen • pureminen • sylkeminen • potkiminen, lyöminen • heitettään isolla esineellä	X	X	toistuvissa teoissa yhteys X (ikätaaso huomioiden) X (ikätaaso huomioiden) X	X jos kohdistuu pääalueelle X	jos seurauksena on vakava vamma
Sosiaalinen • sanallinen väkivalta / uhkaaminen • haistattelu • Some-kiusaaminen	X	X	X X X	pyydä lisäohjeistus poliisilta pyydä lisäohjeistus poliisilta	

x = ilmoitetaan aina

Ilmoitusvelvollisuus	Esihenkilö	Työsuojelu	Lastensuojelu	Poliisi	AVI
Väkivallan teon luonne - Yläkoulu					
Sosiaalinen • sanallinen väkivalta / uhkaaminen • Some-kiusaaminen • maallittaminen • seksuaaliset puheet	X X X X	X X X X	X X X X	YSR / mietittävä molempien osap. etua/kohteen kokemuksen mukaan " " ikätaaso huomioiden/toistuvuus	
Fyysinen • tönnäminen • kiinnikäminen • heittäminen isolla esineellä	X X X	X X X	X X X	X X X	
• kiinnikäminen, mistä vakavat seuraukset	X	X	X	X	x – työnantajan ilmoitusvelvollisuus

x = ilmoitetaan aina

YSR = yleisen syytteen alainen rikos

Väkivaltatilanteiden ilmoittaminen eri tahoille

Linkkilista lomakkeisiin

- [Henkilökuntaan kohdentuneen väkivallan ilmoitus](#) (Työsuojelu)
- [Työtapaturmailmoitus](#) (IF)
- [Lastensuojeluilmoitus](#)
- [Tapaturmailmoitus työsuojeluviranomaiselle](#) (AVI)

Rikosilmoituksen tekeminen

Rikosilmoituksen voi tehdä poliisille aina, kun on syytä epäillä rikoksen tapahtuneen. Poliisiin on ilmoituksen vastaanotettuaan suoritettava asiassa esitutkinta. Jos kyseessä on asianomistajarikos (muun muassa laitton uhkaus, näpistys, ilkivalta, julkisrauhan rikkominen, kotirauhan rikkominen, kunnianloukkaus, salakuuntelu ja/tai salakatselu, yksityiselämää loukkaavan tiedon levittäminen), poliisi käynnistää tutkinnan vain, mikäli uhri vaatii tekijälle rangaistusta. Työtehtävissä henkilöön kohdistettu lievä pahoinpitely

on virallisen syytteen alainen rikos. Virallisen syytteen alaisissa rikoksissa poliisi on aina velvollinen käynnistämään esitutkinnan ja viemään sen syyttäjälle harkittavaksi, vaikka uhri ei haluaisikaan tekijälle rangaistusta.

Työpaikkaväkivaltatilanteissa kyseessä on yleensä pahoinpitely (virallisen syytteen alainen rikos) tai laiton uhkaus (asianomistajarikos). Usein rikosilmoituksen tekemisen esteenä on haluttomuus joutua raskaaseen prosessiin. Asianomistajarikoksissa työnantaja ei voi tehdä työntekijän puolesta rikosilmoitusta, mutta virallisen syytteen alaisissa rikoksissa voi. Tämä on aina syytä tehdä yhteistyössä uhriksi joutuneen työntekijän kanssa työpaikalla sovittujen menettelytapojen mukaisesti.

Tekemällä rikosilmoitus työpaikkaväkivalta saadaan näkyvämmäksi, ja samalla tekijöille annetaan selvä viesti siitä, että väkivaltaisesta käyttäytymisestä ei tällä työpaikalla selviä seuraamuksetta

LÄHTEET

[Uhkasta tulee ilmoittaa - opetustoimen henkilöstön ilmoitusvelvollisuudet ja -oikeudet | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

Huttu Tiina, Mutta onko lapsi koulukuntoinen? Lääkärilehti 3/20219.

Ohje lapseen kohdistuvista suojaamis- ja rajaamistoimenpiteistä. Kouvolan kaupungin varhaiskasvatus ja perusopetus, 2022.

Väkivalta pois työpaikoilta. Työturvallisuuskeskus, 2020.

Yhdenvertaisen puuttumisen opas - ONNI-hanke, 2023